

66. Tiistaina 19 päivänä toukokuuta 1998

kello 16.15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi aravalain
14 §:n kumoamisesta 2592

Hallituksen esitys 44/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Lähetekeskustelu

2) Hallituksen esitys Euroopan sosiaali-
sen peruskirjan järjestökanteluja koskevan
lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväk-
symisestä

Hallituksen esitys 67/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi yrityksen sa-
neerauksesta annetun lain muuttamisesta
sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 68/1998 vp

4) Hallituksen esitys laiksi maatalalou-
den tuloverolain muuttamisesta 2593

Hallituksen esitys 69/1998 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi eräistä ope-
tusalalan eläkejärjestelyistä ja valtion eläke-
rahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 70/1998 vp

6) Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotu-
lon verottamisesta annetun lain ja varalli-
suusverolain 34 §:n muuttamisesta 2593

Hallituksen esitys 71/1998 vp

7) Hallituksen esitys laiksi lannoitelain
3 §:n muuttamisesta 2594

Hallituksen esitys 72/1998 vp

8) Hallituksen esitys laiksi 55 vuotta
täyttäneen työttömän työllistymisedelly-
tysten parantamisesta

Hallituksen esitys 73/1998 vp

9) Lakialoite laiksi lasten päivähoidosta
annetun lain 11 §:n muuttamisesta 2598

Lakialoite 18/1998 vp (Margareta Pietikäi-
nen /r)

10) Lakialoite laiksi varainsiirtovero-
lain muuttamisesta

Lakialoite 33/1998 vp (Bjarne Kallis /skl
ym.)

11) Lakialoite laeiksi makeis- ja virvoi-
tusjuomaverosta annetun lain 1 §:n ja mai-
nitun lain liitteenä olevan virvoitusjuoma-
verotaulukon muuttamisesta 2601

Lakialoite 34/1998 vp (Timo Ihamäki /
kok)

12) Lakialoite laiksi asuinhuoneiston
vuokrauksesta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite 40/1998 vp (Kari Uotila /vas
ym.)

13) Lakialoite laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta 2610

Lakialoite 45/1998 vp (Toimi Kankaanniemi /skl ym.)

Ensimmäinen käsittely

14) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta 2611

Hallituksen esitys 39/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi aravalain 14 §:n kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 44/1998 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Asia on todella, niin kuin näkyy, kiireellinen. Ympäristövaliokunta käsitteli tänään asian ja lähetti sen täysistuntoon nimenomaan sen vuoksi, että aravarakentamisen rahoitus on asia, joka pitää saada tällä lainmuutoksella ja pykälän kumoamisella kuntoon.

Mutta oleellinen asia, jonka haluaisin todeta, ja kävinkin etsimässä nimenomaan valiokunnan mietintöä, kun pöydältäni en sitä löytänyt, on se, että valiokunta totesi, ettei tämä asiantila saa vaikuttaa asumisen hintaa nostavasti. Se on valiokunnan mietinnössä yksiselitteisesti todettu. Toivon, että mietintö todella löytyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Kyllä se löytyy!

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Kyllä se löytyy, se on täällä pöydällä. Ajattelin ed. Tiusaselle todeta vastauspuheenvuorona, että hallituksen esityksessä on kiinnitetty huomiota asuntojen uudisrakentamiseen ja perusparrantamiseen. Kun tätä verrataan aikaisempaan menettelyyn, tähän on selvä parannus.

Valiokunta on perusteluissaan myös ottanut kantaa hallituksen esitykseen siten, että esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa vuokralaisten asemaa. Haluan tämän tässä yhteydessä todeta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys Euroopan sosiaalisen peruskirjan järjestökanteluja koskevan lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 67/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 68/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Kun aikaan tämä laki yritysten saneerauksesta ja yksityishenkilöiden saneerausmenettelystä säädettiin, niin siinä tietysti heräsi monia kysymyksiä, kuinka se tulee toimimaan velkojan ja velallisen kannalta.

On todettava, että yrityssaneerauslaki on sinänsä ollut aivan onnistunut laki. Päinvastaisia mielipiteitä on myös esitetty eli on lähdetty myös siitä, että yritykset ovat liiankin helpolla päässeet yrityssaneerauksen piiriin ja sitä kautta olisi joil-

lain velkojilla jäänyt saatavat saamatta. Kuitenkin voidaan todeta, että lopputulos on ollut parempi kuin että yritys olisi suoraan ajettu konkurssiin, niin kuin aikaisemmin tapahtui ja jolloin tuloksena saattoi olla se, että jotkut etuoikeutetut saatavat, lähinnä pesänhoitajien palkkiot, kertyivät konkurssin lopputilityksestä.

Arvoisa puhemies! Laissa ehdotetaan yrityksen saneerausta koskevaan lakiin muutoksia sikäli, että jos sitten kuitenkin yritys velkasaneerausmenettelystä huolimatta joutuu konkurssiin eli menettely ei onnistu, niin tietyt velkasaneerauksen aikana syntyneet saatavat eivät enää ole massavelkaa. Mainittakoon juuri toteamani pesänhoitajien palkkiot eli kun ne tähän saakka ovat olleet massavelkaa, niin nyt konkurssimenettelyssä pesänselvittäjän pitää valvoa saatavansa. Velkojilla on ne oikeus sitten riitauttaa, jos katsotaan, että ne ovat kohtuuttoman korkeita. On todellakin myönnettävä, että joissain tapauksissa saatavat, mitä pesänhoitajat, selvittäjät, ovat laskuttaneet joko velkasaneerauksessa olevalta yritykseltä tai konkurssimenettelyn yhteydessä, ovat olleet hyvinkin huomattavia summia. Mielestäni nyt hallituksen esityksen mukaan velkojien valvontamenettely tulee myös paranemaan.

Toinen kohta esityksessä on se, että huolto-konttoritalletuksille annetaan tietty etuoikeus. Tämähän varmasti on tehty tapaus lex-Ekan taktia. Eli juuri E-liikkeen säästökassoissa, huolto-konttoreissa olevat talletukset joutuivat kärsimään siitä, kun yritys joutui vaikeuksiin.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Karpion asiantuntevaan puheenvuoroon ei ole suurelta lisättävää. En oikein sellaisenaan ymmärrä, vaikka olen miettinyt, mikä tässä asiassa on se villakoiran ydin. Selvittäjät ja muuthan perivät yleensä hirmuisen suuria summia, monta kertaa ovat tavattoman ahneita ja tässä tapauksessa, kun ne menevät valvottavien saatavien joukkoon, on vaatimusten kontrollointi silloin selkeästi parempi. Toisin sanoen pidetään vähän kontrollissa ne mahdottomat vaatimukset selvittäjien taholta. Kuitenkin nämä tietyllä tavalla säilyttävät etuoikeuden. Ennen saneerausmenettelyn aikaa syntyneitä velkojien etuoikeutta se ei sellaisenaan poista, mutta tuo nämä selvittäjien vaatimukset kontrollin piiriin. Se mielestäni on se villakoiran ydin.

Mutta tuli taas mieleeni, kun lakimiehet ovat tunnetusti ahneita, onko sitten saatavissa selvittäjiä enää, jos näitä aletaan kontrolloida. Siitä

huolimatta, vaikka näin ei olisikaan, vaikka pesänselvittäjiksi tulisivat eläkkeellä olevat kons-taapelit, niin kyllä vaatimukset, mitä näissä monta kertaa on ollut, ovat olleet aivan mahdottomia. Kyllä tämä siinä mielessä on positiivista, että jollakin tavalla pyritään saamaan selvittäjien vaatimukset kontrolliin.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi aloitti tuon puheenvuoronsa ja sanoi, että ei ymmärrä, mikä on villakoiran ydin tässä asiassa, mutta kun hän kehitteli tuota puhettaan, niin kyllä se sieltä sitten tuli. Eli nimenomaan kun tähän saakka pesänhoitajien palkkiot ovat olleet massavelkaa, niin tällä hetkellä, jos konkurssimenettely alkaa, myös, velkasaneerauksen yhteydessä pesänhoitajalle syntynyt saatava on valvottavaa saatavaa ja kuitenkin todellakin tietyllä etuoikeudella. Se sitten, saadaanko tulevaisuudessa pesänhoitajia, on toinen kysymys. Mielestäni kuitenkin tämä hallituksen esitys ei mitenkään vaikeuta pesänhoitajien saantia nyt eikä tulevaisuudessakaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys laiksi maatilatalouden tulo-verolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 69/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laeiksi eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä ja valtion eläkerahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 70/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja varallisuusverolain 34 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 71/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laiksi lannoitelain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 72/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 73/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystalousoikeuteen.

Keskustelu:

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä ja tervetullut. Olen tyytyväinen siitä, että se on näin nopealla valmistelulla myös saatu tänne eduskuntaan tuotua.

Tässähän poistetaan tätä yli 55-vuotiaiden ongelmaa mennä työhön. Tällä hetkellä tilanne on se, että monella yli 55-vuotiaalla on takanaan pitkä työhistoria, mutta kuitenkin he ovat jääneet työttömäksi monesti aika hyväpalkkaisestakin työstä ja nyt palkkataso on erällä aloilla ainakin rakennusalalla huomattavasti alentunut. Kun kuitenkin näillä henkilöillä on hyvää ammattitaitoa, iän ja työkokemuksen kautta tullutta ammattitaitoa jäljellä, niin on erittäin hyvä, että tämä ammattitaito tätä kautta saadaan käyttöön ja tämä ongelma, joka ei todellisuudessa kuitenkaan vaikuta eläkemenoihin tulevaisuudessa juurikaan, saadaan poistettua. Ehkä tällä saadaan estettyä myös harmaan talouden syntymistä.

Olen tyytyväinen siihen, että tämän tyyppisiä pikaratkaisuja ja määräaikaisten ratkaisujen pystytään tekemään ja sitä kautta pysymään ajan hermolla. Varmasti valiokunta tätä käsitellessään vielä yksityiskohtaisemmin nämä asiat tuo esille.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Saisin kyllä jättää käyttämättä tämän puheenvuoron, mutta totean, että tämä hallitus ei ole keksinytkään muuta kuin pikaratkaisuja ja tilapäisiä ratkaisuja. Ne ovat oikein merkkituote.

Mitä tulee 55-vuotiaan työllistymiseen, niin olen vilpittömästi pahoillani, että sanon taas tällä tavalla, mutta 55-vuotias Suomessa työllistyy vain äärimmäisissä poikkeustapauksissa eikä tälläkään lailla ole mitään merkitystä, mutta tehdään häntä jotakin, että saadaan vaalikentillä vilautella tällaista, että on tehty mahtavaa hommaa. Ei mitään merkitystä tällä lainsäädännöllä ole. Ei muuta kuin eläkejärjestelyt pitäisi asettaa siihen systeemiin, että ihmisiä vaan eläkkeelle 55-vuotiaana, että heitä ei kiusata työttömyyskortistoissa odottelemassa sellaista, jota ei ole tulossaakaan.

Ed. Vähänäkki: Herra puhemies! Viitaten ed. Aittoniemen juuri käyttämään puheenvuoroon se todisti mielestäni hyvin, ettei hän ole lukenut tätä esitystä lainkaan, vaan oman intuihtionsa varassa vain jonkin tunneryöpsähdyksen tälläkin kertaa ainoastaan tuo esiin.

Täällä lukee nimenomaan näin: ”Työmarkkinajärjestöjen tarkoituksena on - - solmitun tulopoliittisen kokonaisratkaisun mukaisesti yhdessä työeläkelaitosten kanssa laajemmin selvittää vuoden 1998 loppuun mennessä eri varhaiseläke- muotojen käyttöön liittyvät kysymykset ja muutostarpeet.” Toisin sanoen tämä oli yksi osa, joka pohjautuu taannoisiin tuponeuvotteluihin ja hallitus on yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvittämässä näitä ed. Aittoniemen kaipaamia laajempia eläkejärjestelyjä. (Ed. Aittoniemi: Koska ruvetaan selvittämään?) — Ahon hallitus ei edes näitä ammattijärjestöjä ottanut vastaan, mutta tässä on kuitenkin päästy näin pitkälle.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta, että me olemme päässeet nousemaan kuitenkin tästä vaikeasta työttömyystilanteesta ja, mikä merkittävästi, saaneet pysyväisluonteisia työpaikkoja myös ikääntyneille ja nuorille. Mutta ongelmana on kylläkin tämä, mistä nyt on annettu lakiesitys, eli 55 vuotta täyttäneiden henkilöiden työeläkkeessä on ongelmia. Ne tullaan korjaamaan nyt annettavan lainsäädännön yhteydessä.

Kiinnitin huomiota näihin muutoksiin. Toivoisin, että valiokunta myös ottaisi ne huomioon käsitellessään tätä lakiehdotusta. Eli huomasin, että on ikääntyvien työttömien työllistämisen edistämiseksi ehdotettu määräaikainen laki. Toivoisin, että tämä ei jäisi määräaikaiseksi, vaan voitaisiin saada tietenkin hyviä tuloksia tämän lain kautta ja myös tästä laista tulisi pysyväisluonteinen. Ymmärrän, että nämä kokeilulait

ovat ihan hyviä, koska näkee virheet ja ne pystytään korjaamaan. Tämähän koskee lyhyempää työ- ja virkasuhdetta. Myös työ- ja virkasuhteen alkaessa on vielä oikeus tulevaan aikaan aikaisemmasta ansiotoiminnasta saada tämä eläkeetuus.

Toivon, että tästä lainsäädännöstä tulee myönteinen.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Ikääntyneiden ihmisten työllistymismahdollisuudet ovat olleet aika hankala asia tähän mennessä, ja minusta niitä kynnyksiä pitää madaltaa. Tässä voi ed. Aittoniemelle todeta, jotta on hyvin monenlaisia ihmisiä. Joillakin ei ole mahdollisuutta päästä nykyiseen työttömyyseläkeputkeen, ja jotkut ovat sen verran virkeitä, että haluavat vielä osallistua työelämään ja parantaa sitä mahdollisuuttaan ja ovat muuten energisiä ja ammattitaitoisia ihmisiä. Siinä mielessä nämä kynnykset, mitä tässäkin on, madaltuvat.

Kun on tämä tulevan ajan oikeus ja menee vanhan lain mukaan lyhytaikaiseen työhön, voi menettää sen ja eläke voi pudota hyvinkin paljon. Tässä nyt aika rajataan kymmeneen kuukauteen. Voi tehdä jopa kymmenen kuukautta töitä huonontamatta siitä huolimatta tulevaa eläkeoikeuttaan. Siinä mielessä tämä on mahdollittoman hyvä esitys.

Minä myös pidän sitä hyvänä, että tämä on määräaikainen, koska tässä nähdään ne virheet. Tämmöisiä kokeiluja me tarvitsemme. Kaikki pienetkin marjat on maasta poimittava ja tehtävä tämmöisiä esityksiä. Yhdellä sapluunalla me emme tule työttömyyttä voittamaan, eikä yhdellä sapluunalla tulla voittamaan myöskään ikäsyrrintäongelmaa. Tämä on yksi niitä teitä, ja katsotaan, miten tämä tulee toimimaan. Varmaankaan ei voi odottaa, että tällä kymmeniätuhansia ihmisiä työllistyisi. Tämä voi olla muuttaman tuhannen ihmisen mahdollisuus, ja se on hyvä asia.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi, joka taisi jo poistua paikaltaan, epäili kovasti, että yli 55-vuotiaat eivät pääse missään tapauksessa töihin. Oli mielenkiintoista kuulla, että nimenomaan työnantajapuolella on nähty se ongelma, kun joskus keskilaidalta on kuulunut sellaista, että olisi työntekijöitten vika, ettei työllisty. Mutta minusta tämä nimenomaan on hyvä niille aloille, joilla joko kausiluonteisesti tai muuten on pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta.

Tällä hetkellä muuten on yli 55 vuotta täyttäneiden kohdalla tilanne se, ettei millään näytä pääsevän työhön silloinkaan, kun on työvoimapulaa. Tämä saattaisi aktivoitua yli 55-vuotiaita hakeutumaan aktiivisemmin työelämään. Tällä me voimme osoittaa, että ainakaan eduskunta ei kannata ikärasismia, joka tänä päivänä työnantajien keskuudessa on.

Ed. Kankaniemi: Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei mitään suuria työllisyyden parantamisia lupaa. Hallituskin on kirjoittanut arvioksi parintuhannen henkilön työllistymisen. Toisaalta he ovat kyllä siinä vaiheessa elämässään, että työllistyminen on vaikeaa: ovat yli 55-vuotiaita. Kaksituhattakin siinä ikäryhmässä on tietysti merkittävä asia, eikä kovin suuria kustannuksia aiheuta tämän uudistuksen toteuttaminen. Tässä mielessä tämä ihan ansaitsee tunnustuksen ja voi yhtyä siihen toiveeseen, että tämä nopeasti käsiteltäisiin, kun lain on ajateltu tulevan voimaankin jo heinäkuun 1 päivänä tänä vuonna.

Voimassaoloajan lyhyys tässä kyllä ihmetyttää eli se, että vuoden 2000 loppuun asti vain laki olisi voimassa. Hieman pitkäaikaisempia malleja pitäisi hallituksen keksiä ja kehittää, koska ei tämä työllisyystilanne ainakaan esimerkiksi 55 vuotta täyttäneiden osalta missään tapauksessa parane, ainakaan nopeasti. Voi olla, että muuttaman vuoden päästä ollaan työvoimapulassa, jolloin 55-vuotiaatkin työllistyvät normaalilla tavalla, mutta siihen varmasti menee aikaa enemmän kuin 2,5 vuotta, joten valiokunnassa tietysti kannattaisi harkita, että tämän voimassaoloa venyttäisiin muutamalla vuodella pitemmälle ja näin saataisiin tähän ikäryhmään kuuluvien työllisyyttä hoidettua mielestäni kohtuullisen terveellä tavalla.

Ed. Uotila: Arvoisa puhemies! Työmarkkinoilla on käynnissä raju ikäsyrrintä, jota aivan oikein ikärasismiksi kutsutaan. Työnantajat eivät palkkaa ikääntyneitä työttömiä. Jopa 40 vuotta tuntuu olevan maaginen raja monella alalla. Sen lisäksi eläkelainsäädäntö kätkee sisälleen sellaisia ongelmia, joihin tällä hallituksen esityksellä puututaan, ja on aivan kannatettavaa, että näitä ongelmia poistetaan. Sen lisäksi, että työttömällä työnhakijalla on edessä ikäsyrrintä, ikärasismi, hän joutuu kärsimään eläketurvansa menettämisen kautta ottaessaan tilapäisiä töitä vastaan, joten on aivan luonnollista, että tällaisia esteitä työllistyä pitää poistaa. Siltä osin tämä

hallituksen esitys on aivan perusteltu ja toivottavasti nopeasti ja asiallisesti menee tästä talosta läpi.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Mielestäni on ihan hyvä, että arvostetaan ikääntyneitä työntekijöitä ja yritetään löytää ratkaisuja pitkäaikaistyöttömien tilanteeseen. Mutta minusta on kuitenkin saatava aikaan myös selkeitä väliaikaisia eläkkeellelähtöjärjestelmiä, sillä kyllä todellinen tilanne on se, että hyvin moni ikääntynyt pitkäaikaistyötön on tilanteessa, jossa ei työtä tule enää löytymään, eli työttömyyseläke pitäisi määrääjäksi laittaa uudestaan 55 vuoteen ja tehdä selviä ratkaisuja tältä osin. Nyt on tämä eläkeputki käytössä, ja se on hyvin vaivalloinen ja monimutkainen järjestelmä, jossa ihmisiä roikotetaan epävarmassa tilanteessa vuosia.

Toisaalta olen myös sitä mieltä, että työuupumuksen vuoksi muillekin 55 vuotta täyttäneille, halukkaille, pitää antaa mahdollisuus varhaiseläkkeeseen siten, että näissä tapauksissa tilalle pitää palkata nuori työntekijä, alle 30-vuotias, työttömyyskortistosta. Tällainen lakialoite eduskunnassa on jätetty, yli 70 allekirjoittajaa. Se olisi väliaikaisena mittava toimi, jolla nuorille luotaisiin pysyvää työllistymistä. Kyllä on ihan hyvä, että ikärasismi on nostettu esille, mutta realiteetitkin ovat olemassa ja ne ovat sellaisia, että on olemassa aika iso ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien joukko, joka ei enää työllisty. Toisaalta on myös tarvetta erällä työpaikoilla myös saada nuorennusta työntekijäkuntaan, ja siinä tämä varhaiseläkejärjestelmä on ihan hyvä silloin, kun poislähtevän tilalle palkataan aina nuori.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Mikäli hallituksen esityksessä oleva teksti pitää paikkansa, ihmettelen kyllä suuresti, miten sitä vastaan voi kritiikkiä esittää.

Ensinnäkin totean, että valmistelutyöhön ovat osallistuneet kaikki työmarkkinoiden keskusjärjestöt. Tämä laki ei vie keneltäkään yhtään mitään. Se ei pakota ketään mihinkään. Se merkitsee, jos se toteutuu hallituksen esittämässä muodossa, kustannusten säästöä 150 miljoonaa markkaa. Käsittämätöntä, että kritiikkiä tällaista lakiesitystä vastaan voi esittää.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Aina-kin toinen laki tänä keväänä, jota oppositio käsittääkseni kokonaisuudessaan kannattaa ja keuhuu hyvää hallituksen esitystä. Tämä on hyvä.

Toteaisin niin kuin muutkin, että pienistä puoroista asia eteenpäin menee, ja muistuttaisin siitä ministeri Anderssonin aloitteesta, että työttömyyskortistot selvitettäisiin ja katsottaisiin ihmisten työkykyisyys. Tämän hetken käsitys tilanteesta meillä on se, että 30 prosenttia pitkäaikaistyöttömistä on työkykyisiä, jotka ovat hake-
massa aktiivisesti työtä ja aina valmiina työhön. 30 prosenttia pystyy työllistymään erityiskeinoin ja tiettyjen apuohjelmien tuen varassa, ja 30 prosenttia on sellaisia, joiden työkyky on menetetty käytännössä täysin. Nämä asiat pitää myös pystyä loppuun saakka selvittämään. Se on sekä työttömien oikeusturvan että yleisen edun kannalta tärkeää.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Halusin vain todeta sen, että nyt kun tämä on voimassa vuoteen 2001, sen jälkeen työmarkkinajärjestöt käyvät uudelleen neuvotteluja, kun saavat kokemuksia tästä laista. On ihan turha väittää, että tämä laki ei työllistäisi. Täällä on ihan selkeästi sanottu, että tämän kautta tosiaan voidaan myöskin saada aikaan tuhat uutta työpaikkaa. (Ed. Aittoniemi: Uskotteko kaikkeen kirjoitettuun?) — Minä sanon, että käytäntö sen näyttää myöskin tässä, ei pidä olla niin pessimistinen kaikissa asioissa.

Mielestäni tämä laki on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen ja menee asianomaiseen valio-kuntaan, joka tekee siihen vielä myöskin varmasti mietinnön, missä ottaa huomioon, että laki voisi tulla myöskin neuvottelutilanteisiin uudestaan ja tämä voisi tulla pysyvänä voimaan, ei meidän aikanamme kylläkään mutta seuraavan eduskunnan.

Ed. T e n n i l ä : Arvoisa puhemies! Selvyyden vuoksi omalta osaltani totean, että minä en kritisoi tätä esitystä. Minä vain omalta osaltani totean, että tämän suuntaisten toimien lisäksi tarvitaan selkeitä ratkaisuja, joilla myös eläkkeellepääsyn mahdollisuus helpottuu. Meillä on eläkeputki todellisuutta. Siellä on erittäin paljon ihmisiä, ja monien tilanne on hankala. Parempi olisi tehdä selviä ratkaisuja. Ne, jotka ovat eläkekunnossa, saakoot sen eläkkeen ilman tätä erittäin vaikeata prosessia, jossa esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeiden saanti on vielä vaikeutunut.

Mitä varhaiseläkejärjestelmään tulee, sitä pitäisi määrääjain meillä käyttää, jolloin esimerkiksi työpaikoilla ikärakenne tulisi kuntoon. Meillä on muutamia isojakin työpaikkoja, joilla

porukka ikääntyy koko ajan, kun uusia ei ole pystytty ottamaan. Minä kun esitän näitä eläkeratkaisuja varhaiseläkkeen osalta, tarkoitan sitä, että kun halukas lähtee eläkkeelle pitkään työtä tehtyään, joskus 30—40 vuotta — ennen on aloitettu niin nuorena se työelämä, että uraa on jo tullut — sitten nuori tilalle.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Minä kyllä ihmettelen, että tätä voitaisiin vastustaa. Tämähän pitää tulkita siten, kuin lakiesitys on kirjoitettu. Arvioni mukaan tämä on selkeä parannus, koska tässä tapauksessa henkilön vastaanottama uusi tilapäinen työ ei heikentäisi hänen eläketurvaansa. Toisaalta myöskin tässä on selvästi sanottu jäljellä olevaan aikaan liittyvä, ikään kuin pysyvä ”oikeus”.

Mitä tulee ed. Tiusasen mainitsemaan näkökulmaan työkykyisyydestä, toki tällaiseen keskusteluun se on aivan tervetullut. Ymmärsin, että hänellä lähtökohtana oli se, että nimenomaan työkykyiset ovat työssä ja työkykynsä menettäneet sellaisissa tilastoissa, joihin he yhteiskunnassa kuuluvat.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Työttömissä on kolmenlaista väkeä karkeasti lasketuna. On työkykyisiä ja työhaluisia. Sitten on työkykyisiä, mutta työhaluttomia. Sitten on sellaisia, jotka ovat sekä työkyvyttömiä että työhaluttomia. Kaikkien näiden ongelmana on tietysti se, että pitkän työttömyyden aikana ammattitaito on kadonnut, ja sille ei mahda mitään.

55-vuotiaille ihmisille on armotta aika tehnyt tehtävänsä. Siellä on hyvin vähän sellaisia ihmisiä, jotka ovat enää kykeneviä työllistymään vaikka vain puolellakin palkalla. Minä hiukan ihmettelen sitä, että tässä nyt ajetaan hiukan sitäkin asiaa, että tässä houkutellaan ihmisiä ihan kerjäläisen palkalla töihin, vaikka he olisivat aikaisemmin olleet hyvällä palkalla. Tässähän nyt ammattiyhdistysliike ja vasemmisto antavat periksi sille, että voidaan ihmisiä ottaa ihan kerjäläisen palkalla töihin, kunhan vain jotakin tekevät, että se ei sitten heidän eläkettään alenna millään tavalla.

Minä sanon, että tästä väestöstä, joka on yli 55-vuotiaita ja jonka ammattitaito on kadonnut, jos he ovat pitkäaikaistyöttömiä, kun elämä on armottomasti tehnyt tehtävänsä, 90 prosenttia ja enemmän on sellaisia, jotka ovat valmiita eläkkeelle. Sen vuoksi eläkejärjestelmiä pitäisi alkaa kehittää tähän suuntaan eikä tehdä tällaisia tilkkutäkkejä kuin tämä hallitus tekee. Täs-

säkin on tilkkutäkki siitä, että voi ottaa pienellä palkalla menettämättä vanhaa eläketurvaansa sillä perusteella työtä, mutta ei tämä onnistu tällä tavalla. Minä uskallan sanoa sen suoraan ja selkeästi enkä livertele näiden asioiden kanssa täällä.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Varmasti täällä salissa eivät mene läpi nämä ajatusmallit, eli meidän jokaisen kansanedustajan tehtävä on se, että me teemme parhaamme eduskunnassa ollessamme, että ihmiset saavat työtä. Tässä on myös yksi sellainen ehdotus, missä sekä turvataan työnsaantimahdollisuudet että myös vältetään tietynlainen loukku, mikä on jäänyt eläketurvaan. Minun mielestäni lainsäädäntö on hyvä.

Ennen kuin ed. Aittoniemi lähtee, sanoisin ed. Aittoniemelle, että kun vertaan omaa ikääni — ei ole pitkä aika siihen, kun täytän 55 vuotta — olen kuitenkin melkoisen hyvässä työkunnossa ja minun ikäisiäni henkilöitä löytyy varmasti tästä maasta aika paljon.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Haluaisin kommentoida ed. Aittoniemen esittämää pelkokuva. Se ei voi syntyä näiden kirjoitettujen tekstien perusteella.

Toki jos ajattelee hänen tarkoitustaan tuossa puheenvuorossa, että käytettäisiin ihmistä hänen hädänalaisessa tilassaan hyödyksi työn antamiseksi hänelle, niin sellaisia toki muista yhteiskistä löytyy. Tarkoitan tällöin esimerkiksi työharjoittelua opintojen yhteydessä, josta tulee kansanedustajille palaute, että työharjoittelun nimissä teetetään opiskelijoilla jopa ilmaista työtä, mutta se ei liity tähän.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemelle voisi sanoa, että meillä on vielä yleissitovuus voimassa eli meillä vaaditaan kyllä työehtosopimuksen mukaiset palkat. Tietysti jos työntekijä ei vaadi, niin se on toinen juttu, mutta vielä tällä hetkellä hänellä on oikeus siihen, jos hän haluaa lain mukaan saada palkkaa.

Ikääntyneiden työntekijöiden asemasta ja siitä, kun ed. Aittoniemi jotenkin vähättelee, että heistä ei olisi enää mihinkään, totean, että kävin Neuvostoliiton aikana kaiken näköisillä ystävyysmatkoilla ja tutustumassa työpaikkoihin. Siellä ainakin todettiin, että heillä kaikkein parhaita työntekijöitä ovat yli kuusikymppiset ihmiset, ne, jotka olivat jo jääneet eläkkeelle siellä. He eivät ryyppää ja ovat hyvin tunnollisia, kun sen

sijaan nuori porukka on vähän huligaaneja. Toivon mukaan ei meillä Suomessa siihen mennä, mutta minä olen sitä mieltä, että vanhempi on vakava, hän tekee huolellisesti, on oppinut rytmin. Nuoremmissa on enemmänkin opettamista siihen, että he heräävät aikaisin aamusta ja tekevät tunnollisesti työnsä. Siinä mielessä minusta ei pidä missään tapauksessa ikärasismiin lähtyä, jota työnantajat harrastavat hyvin paljon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9) Lakialoite laiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 18/1998 vp (Margareta Pietikäinen /r)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ihamäki: Arvoisa puhemies! Tämä on ed. Margareta Pietikäisen lakialoite, mutta haluan kuitenkin todeta tästä seuraavaa:

Päivähoitohan on perinteisesti kuulunut sosiaalihuollon tehtäväkenttään ja näin oli varmaankin silloin paikallaan, kun päivähoitoa kehitettiin eikä sitä ollut mahdollista järjestää kaikille kunnan lapsille. Nyt tästä on tullut subjektiivinen oikeus osaltaan ja yhdenvertaisin perustein kaikille perheille tarjottava palvelumuoto, jolla on yhä enemmän kasvatuksellinen tehtävä esiopetuksen kuuluessa kokonaiskuvaan.

Tämä on sinänsä ihan järkevä lakialoite. Tästä on kokemuksia Ruotsista ja osittain ainakin esiopetuksen suhteen joistakin Suomen kunnista.

Kysymys onkin nyt itse asiassa siitä, onko tämä laki sinänsä tarpeellinen, kun uusi kuntalaki antaa kunnille oikeuden päättää itse lasten päivähoidon hallinnosta, mutta on hyvä, että tähän asiaan kiinnitetään huomiota eikä tämä ainakaan haitaksi asialle ole.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

10) Lakialoite laiksi varainsiirtoverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 33/1998 vp (Bjarne Kallis /skl ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kallis: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakialoite pörssiveron palauttamiseksi merkitsisi valtion kassaan, niin kuin lakialoitteen tekstistä käy ilmi, noin 500 miljoonaa markkaa. Taustaksi voin todeta, että tänä päivänä, kun arvopaperikauppaa tehdään, maksetaan leimaveroa joko 1,6 prosenttia tai nolla. Kun asuinhuoneiston osakekirja siirtyy, niin leimavero on 1,6 prosenttia, ja jos yrityksen osakkeita ostetaan pörssin ulkopuolelta, leimavero on 1,6 prosenttia. Mikäli tämä kauppa tapahtuu arvopaperipörssissä, niin prosentti on nolla.

Edellisellä kaudella se pudotettiin 1 prosentista nollaan ja perusteluna oli se, että haluttiin elvyttää arvopaperikauppaa Suomessa. Arvopaperikauppa Helsingin arvopaperipörssissä oli laskenut ja kurssit olivat laskeneet ja katsottiin, että poistamalla leimavero pörssikauppa saadaan vilkastumaan. Näin tapahtuikin ja tänä päivänä pörssikauppa niin Helsingissä kuin muualla maailmassa on erittäin vilkasta. Liikevaihto on noin 500 miljardia markkaa eli vanhan prosentin mukaan tuotto olisi 5 miljardia markkaa.

On otettava huomioon, että edessämme on hyvin paljon muutoksia verolakeihin, me joudumme luopumaan monesta verosta. Luottovero meni ja siinä meni lähes miljardi. Makeisvero menee ensi vuonna, virvoitusjuomavero todennäköisesti lopetetaan myös. Alkoholiveroa pudotetaan aika olennaisesti. On laskettu, että veromenetykset nousevat vuositasolla 15 miljardiin markkaan.

Mikäli me haluamme hyvinvointivaltion ylläpitää, niin siihen tarvitaan tietenkin rahaa. Näin ollen on tarkkaan katsottava, mitä mahdollisia veroja voitaisiin korottaa ja mitä mahdollisia uusia veroja voitaisiin ottaa käyttöön. Mieleeni tulee tietenkin joitakin veroja, mitä voisi korottaa, mutta en luettele niitä tänä päivänä. Teen sen joskus myöhemmin. Totean vain, että uusi vero tai veronkorotus ei saisi olla epäoikeudenmukai-

nen eikä se missään nimessä saisi olla epäsosiaalinen.

Kun aikaisemmin olemme esittäneet pörssiveroa, niin sitä on vastustettu oikeastaan kahdesta syystä. Ensinnäkin on väitetty, että se vaikeuttaa pörssikauppaa, se rajoittaa pörssikauppaa, ja toinen väite on ollut se, että jos me tällaisen pörssiveron otamme käyttöön, niin pörssikauppa siirtyy ulkomaille.

Ensinnäkin rajoittaisiko se pörssikauppaa? Olen kyllä sitä mieltä, että kotitalouksien osakesäästämistä tulee edistää ja näin ollen mitään suuria rajoituksia ei pitäisi asettaa. Mutta kun lakialoitteessa esitetään 0,1 prosentin veroa ja mikäli sellainen peritään, niin kotitalous joutuisi maksamaan, kun se ostaa pörssistä esimerkiksi 10 000 markan edestä Nokian osakkeita, 5 markkaa. Myyjä maksaa 5 markkaa ja ostaja maksaa 5 markkaa. Se olisi 0,1 prosenttia 10 000 markasta. Minä olen täysin vakuuttunut siitä, että se ei vaikeuta kotitalouksien osakesäästämistä 5 pennin edestä. Suurissa kaupoissa 0,1 prosenttia ei ole myöskään kovinkaan paljon, kun ottaa huomioon, että on sinä kuitenkin pörssimeklaripalkkio, taitaa olla tänä päivänä 1 prosentti.

Sitten tämä toinen väite, että se siirtäisi pörssikaupan ulkomaille. Minä yhteen aikaan luotin tuohon väitteeseen ja uskoin, että se pitää paikkansa, mutta yllätys, yllätys, kävikin ilmi, että muualla Euroopassa monessa maassa peritään pörssiveroa ja esimerkiksi Englannissa pörssivero on 0,3 prosenttia eikä se kauppa ole Englannista siirtynyt. Jos joku suomalainen haluaa tänä päivänä ostaa esimerkiksi vaikkapa Nokian osakkeita, niin hän voi ostaa ne New Yorkin pörssistä, Tukholman pörssistä, Helsingin pörssistä, mutta kukaan suomalainen ei osta niitä mistään muualta kuin Helsingin pörssistä, sen takia, että palkkio ja kustannukset Helsingin pörssissä ovat kaikkein pienimmät.

Eli en usko tuohon väitteeseen, että kauppa siirtyisi ulkomaille, ja olen myös itseltäni kysynyt, mitä vaikka siirtäisikin, mitä haittaa siitä olisi. Ei siitä olisi mitään haittaa. Jos suomalainen haluaa ostaa, pysytään samassa esimerkissä, Nokian osakkeita, niin hän saa ne Nokian osakkeet ja onko sillä merkitystä, tehdäänkö se kauppa ulkomaille vai kotimaassa? Ei mitään merkitystä.

Perusteluja tällaisen pörssiveron käyttöönoton vastustamiselle ei löydy. Tämä mielestäni on myös varsin tarpeellinen. Me näkisimme 0,1 prosentin pörssiverosta, minkälaisia vaikutuksia

sillä on. Jos todella vastoin minun käsitystäni sillä olisi haitallisia seurauksia, niin totta kai siitä voi luopua. Mutta en näe kyllä mitään sellaista.

Vielä yhden edun tulon lisäksi haluaisin mainita ja se on se, että se mahdollisesti saattaisi hillitä keinottelua pörssissä, ja tänä päivänä sellaista keinoa tarvitaan. Elämme, niin kuin jo aikaisemmin mainitsin, sellaista aikaa, että pörssit ovat ylikuumentuneet ja olisi hyvä jollakin tavalla tätä nousua edes hieman hillitä. Se saattaisi myös onnistua tämän ansiosta. Ihmettelen kyllä suuresti, jos joku kehtaa tällaista vastustaa, ja mielenkiinnolla odotan, millä perusteluilla pörssiveroa vastustetaan.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Minusta tässä lakialoitteessa on hyvin kannatettava esitys. Prosenttisumma 0,1 on tietysti kovin pieni eikä valtion kassaan tuota kovin paljon rahaa, mutta voihan sitä niinkin sanoa, että se olisi sentään alku johonkin. Se alku olisi myös sitä, että Suomi voisi hyvin perustein lähteä ajamaan pörssikeinottelun verottamista kansainvälisissäkin yhteyksissä kansainvälisillä areenoilla. Taivoitteenahan ei voi olla mikään muu kuin se, että saadaan pörssikeinottelijoiden maailman laajuinen verotus aikaan, koska tuo valon nopeudella etenevä raha, jolla tehdään rahaa, on myös vaarallista. Sillä pelataan, ja ennemmin tai myöhemmin pelurit saattavat räjäyttää koko maailman talouden. Eli siihen pitäisi puuttua ennemmin kuin vasta sitten, kun kaikki paha on jo tapahtunut.

Kyllä tässä ajatusta on ja tähän suuntaan pitäisi Suomen itsensä lähteä ja lähteä ajamaan myös maailman laajuista järjestelmää, jolla pörssikeinottelua verotetaan ja siten tehdään se toivon mukaan täysin mahdottomaksikin.

Ed. T i u s a n e n : Herra puhemies! Ed. Kalliksen lakialoite on ihan oikea ja perustelutkin olivat oikean suuntaisia noin ylisummaan, nimenomaan se, että kun moni vero jää saamatta tulevaisuudessa, niin pitäisi toki valtiontalouteen etsiä uusia, järkeviä ja sosiaalisesti kestäviä tapoja saada sinne kirstun pohjalle jotakin, mistä sitten me sosiaaliturvan ja hyvinvointiyhteiskunnan kustannamme. Tässä katsannossa mielelläni yhdyn tähän lakialoitteeseen ja toivotan sille, vaikka tiedänkin toivotuksen aika köykäiseksi vaikutukseltaan, kuitenkin hyviä aikoja.

Mutta se osa ed. Kalliksen puheenvuorosta ei sitten ollut ihan saman linjainen, kun totesitte,

että tällä olisi sitten mahdollisesti kuitenkin ylikuumentumisen vaikutusta, koska, niin kuin itse totesitte alussa, tuskin 0,1 prosentin suuruisella verolla on vaikutusta itse pörssin toimintaan — Itse mielelläni, arvoisa puhemies, puhun edelleen 0,1:stä enkä 0,1:stä, koska ilmeisesti edelleen puhutaan desimaalipilkusta eikä desimaalipisteestä.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Kalliksen aloite on kannatettava. On hyvä, että porvarillisissakin piireissä tällainen ajatus syntyy. Toivon mukaan se leviää kulovalkean tavoin kaikkiiin Suomen porvarillisiin piireihin ja mahdollisesti myös EU:tasollekin ja koko maailman laajuisesti, niin kuin ed. Tennilä totesi.

Meidän pitäisi saada sen tyyppistä aikaan, että aina, kun raha liikkuu, siitä siivun höylänterä jylttää yhteiseen hyvinvointiin eikä pörssihuijareiden taskuun. Siinä mielessä tämän tyyppistä ajattelua pitäisi saada leviämään meilläkin. Tämä ei nimittäin vaikuta mitään, jos tekisimme tämän tasoisen 0,1 prosentin veron. En usko, että mikään tässä karkaisi pois, eikä tässä mitään pörssi-paratiisia vielä syntyisi mihinkään maahan.

Sinällään voi kysyä samalla tavalla kuin ed. Kallis, mitä haittaa siitä olisi. Haitta voisi olla ainoastaan se, että mahdollisesti joidenkin meklarien palkat jäisivät saamatta, mutta ei hyvin paljon muuta olisikaan. Siinä mielessä hyvin kannatettava lakiehdotus. Vaikka ed. Kalliksen aloitteesta ei paljon ole nimiä, odottaisi, että hyvä hallitus noteeraisi tämän ja toisi pikaisesti ihan oman esityksen käsittelyyn, koska todennäköisesti valiokunta ei näillä nimillä tätä käsitteilyä ota.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa puhemies! Kiinnittän huomiota ed. Kalliksen lakialoitteesta ilmaisuun, että arvopaperikaupan elvyttämiseksi vero poistettiin edellisellä eduskuntakaudella. Syvän laman aikana se varmasti olikin ihan oikea toimenpide. Suorastaan ihmettelen, miksi tämä hallitus ei ole nyt nousun kaudella, kun veropohjaa pitää lisätä ja uusia veroja löytää, tätä ottanut keinoksi. Minun järkeni mukaan tämä on erittäin kannatettava lakiehdotus.

Samalla haluan kiinnittää huomiota siihen, että tämä hallitus on sentään hoksannut poistaa leimaveron lainoista, mikä on myös tähän tilanteeseen sopiva. Pitää reagoida hyvin joustavasti ja aina tilanteeseen sopivalla tavalla. Siinä mielessä ed. Kalliksen lakialoite on kannatettava.

Ed. U o t i l a : Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin puheenvuoroihin, jotka on käytetty ed. Kalliksen aloitteen asiallisuudesta. Ed. Kallis verojaoston jäsenenä tietää, että kun veroja kiristetään ja veropohja rapistuu muun muassa EU-sopeutuksen vuoksi aika paljon, niin silloin pitäisi uusiakin verotuottoja jostakin saada. Tietysti pistää kysymään, kun porvarihallitus viime kaudella poisti aikanaan olleen prosentin pörssi-veron pörssimarkkinoiden elvyttämiseksi, kun 90-luvun alussa olisi pitänyt elvyttää työtä ja työllisyyttä ja tuotantoa. En muista, oliko kristillinen liitto siinä vaiheessa vielä hallituksen vankkoja rivejä vahvistamassa, kun tämä päätös tehtiin. Joka tapauksessa pitäisi miettiä myös kansainvälisen kehityksen kannalta, millä tavalla pystyttäisiin pääoman liikkuvuutta hallitsemaan ja tekemään tilanne, jossa ei tällaisilla verohyödyillä pystyttäisi pääoma- ja pörssikaupan sijoittumista ohjaamaan määrättyihin paikkoihin.

Mitä tulee luottojen leimaveron poistamiseen, niin siinäkin on pieni detalji, josta ed. Kallis varmaan mielellään jonkin sanan sanoo. Varmasti luotto- ja leimaveron poistaminen on paikallaan kokonaisuudessaan, mutta kiinnitysten osalta se on sopeutus- ja harmonisointimielessä turha, koska monessa EU-maassa kiinnitysten osalta leimaveron voimassa. Kun tätä muutosta perustellaan nimenomaan sopeutus- ja harmonisointitarpeella, niin tältä osin se on hieman kyseenalainen.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Ed. Kallis epäili, uskaltaako täällä kukaan hänen esitystään vastustaa. Uskallan kuitenkin epäillä sen mielekkyyttä. Olen melkein varma, ettei tämä esitys tämän hallituksen aikana mene eteenpäin.

Kun puhutaan periaatteelliselta kannalta, mitä varten, jos tällaista esitystä tehdään, veroprosentiksi pannaan 0,1? Eikö olisi mielekäästä laittaa, niin kuin ed. Kallis totesi Englannissa olevan, 0,3 tai suurempi, jos tätä yleensä ajetaan? Oma käsitykseni on ollut, että yleensä Euroopassa on luovuttu pörssissä noteerattavien osakkeiden varainsiirtoverosta. Nyt ed. Kallis on löytänyt Englannin yhtenä esimerkkinä.

Täällä joku edustajista kytki pörssikeinotteen ja varainsiirtoveron yhteen. Kyllä tällainen vertaus on mielestäni aika kaukaa haettu. Sitten kun puhutaan, jotta pitää lisää veroja löytää, että saadaan enemmän valtiolle rahaa, niin uskon, että tämän hallituksen linja on kyllä päinvastainen. Ei välttämättä veronkorotuksilla valtionta-

loutta tervehdytetä, vaan muut keinot ja periaatteet siihen on löydettävä.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Tietenkin voisin kysyä, ed. Karpio, kumpi on parempi: Toteutetaanko valtiosihtööri Sailaksen esitys, että peritään 500 miljoonaa markkaa lisää sairaalamaksuja, vai katetaanko tuo summa 0,1 prosentin leimaverolla pörssikaupassa, mikä käytännössä ei kyllä rasita köyhää sairasta ihmistä? Tässä tulee selvästi näkyviin ero kokouksen ja kristillisen liiton politiikassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Lakialoite laeiksi makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain 1 §:n ja mainitun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 34/1998 vp (Timo Ihamäki /kok)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tämä asia on ollut aikaisemminkin täällä esillä. Asia oli jo kerran verojaoston käsittelyssä erään hallituksen antaman lakiesityksen käsittelyn yhteydessä. Valmistaa ei tullut, koska oltiin epätietoisia useista asiaan liittyvistä seikoista, muun muassa EU-säädöksistä, mutta haluttiin, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin. Kun hallitus ei vielä ole ryhtynyt toimenpiteisiin, siksi lakialoite on tehty.

Luonnon kivennäisvesien kaupallista hyödyntämistä Suomessa haittaa makeis- ja virvoitusjuomaverolaki, jossa määrätään luonnon kivennäisvesille virvoitusjuomavero ja lisäksi ympäristöperusteinen lisävero. Rajana on kokonaiskivennäispitoisuus 500 mg/l. Tämä valmisteveron kohta on myönnetty ongelmaksi. Luonnosta saatava talousvesi, niin sanottu kaivosvesi tai lähdevesi, on vapaa kummastakin verosta.

Säädettäessä aikoinaan makeis- ja virvoitusjuomaverolaki ja siihen liittyen kertakäyttöpakkausten lisäveroa jätettiin kertakäyttöpakkaukseen pakattu talousvesi kummankin vero-

muodon ulkopuolella. Tällöin ei maassamme tunnettu ainoatakaan kivennäisvesiesiintymää, jota olisi voinut kaupallisesti hyödyntää. Myöhemmin tällaisia on kuitenkin löytynyt.

Kokonaiskivennäispitoisuuden rajaksi määrättiin 500 mg/l, koska haluttiin asettaa jokin raja. 500 mg:n rajalle ei ole sen perustellumpaa selitystä. Nyt Suomessa on kuitenkin löytynyt kaupallisesti hyödynnettävissä olevia luonnon kivennäisvesiesiintymiä. Tällainen on esimerkiksi Heinolasta saatava luonnon kivennäisvesi. Se joutuisi kuitenkin kummankin edellä mainitun veron kohteeksi, koska tämän veden kokonaiskivennäispitoisuus ylittää 500 mg/l, ellei se ole aina vuodeksi kerrallaan vapautettu näistä veroista.

Kysymys kuuluu, miksi näistä valmisteveroista ei voida luopua kokonaan luonnon kivennäisvesien kohdalla, kun kuitenkin ollaan valmiita myöntämään vuosittainen vapautus veroista. Ilman verovapautta ei lähteitä voida hyödyntää. Vero on nimittäin 4 markkaa litralta, ja ainakin tämä vero estää kotimaista yritteliäisyyttä, työntekoa, työpaikkoja ja liiketoimintaa.

Kertakäyttöpakkausvero on otettu käyttöön sen takia, että kertakäyttöpakkausten pelätään kuormittavan luontoa. Herääkin kysymys, onko siinä mitään järkeä, että kun veden kivennäispitoisuus on alle 500 mg/l, se saadaan pakata kertakäyttöpakkauksiin ilman lisäveroa, mutta tuon rajan ylittäviä vesiä ei. Periaatteessa kertakäyttöpakkaus on aina haitallinen luonnolle riippumatta sisällöstä.

Heinolan Viqua on perustettu hyödyntämään ja markkinoimaan maassamme toistaiseksi ainoastaan EU:n luonnonmineraalivesidirektiivin vaatimukset täyttävää luonnonmineraalivesiesiintymää. Kuitenkin tällaisia mineraalivesiesiintymiä on tietävästi muitakin. Direktiivi ei määrittele kivennäisveden suolapitoisuuden ylä- tai alarajaa ja sallii veden hapottamisen.

Heinolan vesi on useissa tutkimuksissa todettu kuuluvan maailman parhaiden kivennäisvesien joukkoon. Se on puhdasta ja maultaan erinomaista. Veden kivennäissuolapitoisuus on 630 mg/l. Viqua-veden natriumpitoisuus, siis suolapitoisuus, on erittäin alhainen. Terveydellisiltä ominaisuuksiltaan Viqua on siten useaan muuhun vastaavaan tuotteeseen verrattuna ylivoimainen.

Voimassa olevasta verosäätelystä seuraa, että Viqua on kivennäissuolapitoisuutensa vuoksi valmisteverolain piiriin kuuluva tuote, kun taas kivennäissuolapitoisuudeltaan alhaisemmat

tuotteet, kuten muut luonnonvedet, esimerkiksi tavalliset lähdevedet, eivät ole veron piiriin kuuluvia. Verokohtelu johtaa kohtuuttomuuteen. Viquan tapaista korkealuokkaista luonnon kivennäisvettä ei voida tuotteen luonteen ja alkuperän eikä sille ominaisen imagon vuoksi pakata uudelleen täytettävään pulloon. Kierrätyspulloon liittyy aina riski epäpuhtauden joutumisesta pulloitettuun veteen, jolloin tuote saattaa helposti menettää siihen yhdistetyn kuvan puhtaasta ja aidosta vedestä. Mitään vastaavia eurooppalaisia korkealuokkaisia tuotteita ei pakata uudelleen täytettävään pulloon.

Valmisteverolainsäädäntöä tutkinut ympäristöministeriön jaosto asettui vuonna 1994 sille kannalle, että paitsi luonnon talousvesi eli niin sanottu lähdevesi, jonka kivennäispitoisuus on siis alle 500 mg/l, että luonnon kivennäisvedet, joiden kivennäispitoisuus on yli 500 mg/l, tulisi vapauttaa kokonaan virvoitusjuomaverosta sekä lisäverosta, koska vesien verokohtelu on satunnaista. Jaoston kannanotot eivät kuitenkaan ole vielä johtaneet lainsäädäntötoimiin.

Toimiin ei ole ryhdytty, koska pelätään, että kertakäyttöpakkausten vapauttaminen verosta lisäisi niiden määrää ja haittaisi nyt hyvin toimivaa kierrätysjärjestelmää. Määrän on oletettu lisääntyvän, jos vero poistetaan, koska kaikki Suomeen tuotavat kivennäisvedet olisi EU:n lainsäädäntöön perustuvan syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti myös vapautettava veroista.

Suomessa myydään kolmea ulkomaalaista kivennäisvettä: Perrieriä, Eviania ja Ramlösa. Näistä vain Perrier vapautuisi veroista. Evianin kokonaiskivennäispitoisuus on alle 500 mg/l, joten se on jo nyt vapaa kaikista veroista. Ramlösa pakataan Hartwallin kanssa tehdyn sopimuksen mukaan kierrätettäviin pulloihin Suomessa. Perrieriä myydään kuitenkin hyvin vähäisiä määriä Suomessa, koska se ei ole ollenkaan vähittäismyynnissä. Lisäksi Perrier pakataan tavaramerkkinä toimivaan erikoispulloon, joista tuskin tullaan luopumaan.

Jako verottomiin ja verollisiin luonnon kivennäisvesiin on keinotekoinen ja siitä tulisikin luopua. Kaikki luonnon kivennäisvedet tulisi kokonaan vapauttaa virvoitusjuomaverosta tasapuolisuuden nimissä.

Hallitus on luvannut seurata juomapäällysteiden lisäverojarjestelmän toimivuutta ja järjestelmän mahdollisia muutostarpeita. Tässä voisi ryhtyä välillä muihinkin toimiin kuin seuraamiseen. Asiana asia on verraten pieni. Hallituksen harjoittama pidättyvyys kuuluu aikaan, jolloin

hyödynnettäviä luonnon kivennäisvesiä ei ollut Suomesta löytynyt.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Ed. Ihamäki totesi, että voimassa oleva laki johtaa kohtuuttomuuteen. Sanoisin, että jos se ei johda kohtuuttomuuteen, niin ainakin se johtaa monen yrityksen — ainakin kahden — kohdalla siihen, että ne kyllä voivat lähdevettä myydä ulkomaille Saksaan ja Ranskaan, mutta eivät Suomeen, ei tämän varsinaisen virvoitusjuomaveron takia, vaan pakkausveron takia. Tietenkin ihmetyttää, että me voimme myydä hyvää suomalaista vettä ulkomaille, mutta meidän lainsäätäjämme estää sen myymisen kotimaahan.

Ed. Ihamäen lakialoite on kannatettava.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Ihamäki on aikaisemminkin tämän asian tuonut esille ja hyvällä asiantuntemuksella hän on todella aina vaan syvemälle sukeltanut tähän asiaan. Kun lukee tämän perustelun, niin siellä ollaan vielä tarkemmin näissä kivennäisvesissä ja vielä hyvin selvillä näistä asioista.

Mielestäni tässä on kansanterveydellinen näkökulma, josta viimeksikin muistan puhuneeni; puhuimme silloin siitä, että kivennäisvedet ovat yleensä terveellisiä. Toivon mukaan niitä käytettäisiin enemmän kuin voimakkaasti nimenomaan mainonnan avulla levitettäviä virvoitusjuomia, joiden terveydellinen vaikutus ja merkitys on varsin kyseenalainen vahvoine sokeripitoisuuksineen jne.

Tämä on siis hyvä asia, jota ed. Ihamäki ajaa ja johon liittyy myös työllisyyskysymys. Ehkä juuri sen takia se on hyvä asia, että ed. Ihamäki itsekin on Heinolasta eli hän ymmärtää tämän asian. Toisaalta kyllä vielä hiukan aprikoin sitä perustelua, joka tuli myös ed. Kalliksen kannatuspuheenvuorossa esille, että mitä merkitsee pakkausveron pois jättäminen. Joka tapauksessa siinä on ehkä pitemmällä juoksulla ongelma-kohta, mutta muuten kannatan ed. Ihamäen esitystä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Tiusasasen puheenvuoron johdosta haluan vaan ihan lyhyesti todeta vielä, että ongelmana on se, että jos kivennäispitoisuus on vähän yli 500 mg/l, kuten Heinolan Viquassa, se on verollista ja vero on 4 markkaa per litra. Jos kivennäispitoisuus on vähän alle 500 mg/l, esimerkiksi 497,5 mg/l kuten ranskalaisessa Evianissa, se on myös Suomessa täysin verovapaa. Tässä on se ongelma.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

12) Lakialoite laiksi asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 40/1998 vp (Kari Uotila /vas ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Uotila: Arvoisa herra puhemies! Vuokrasääntelyn purku toteutettiin tässä maassa vuosikymmenen alkuvuosina. Lamavuosina toteutettuna se ei alkuvaiheessa johtanut kohtuuttomuuksiin. Päinvastoin voidaan sanoa, että markkinoille tuli lisää vuokra-asuntoja vuokrasääntelyn purkamisen jälkeen. Mutta nyt kun lama on hellittänyt, niin tilanne on radikaalisti muuttunut ja voisi sanoa, että saalistajat ovat lähteneet liikkeelle.

Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen puute suurimmissa kaupungeissa erityisesti pääkaupunkiseudulla on johtanut epäterveisiin ilmiöihin vuokra-asuntomarkkinoilla. Vuokranantajat ovat käyttäneet tilannetta hyväkseen ja vuokrataso on paikoin noussut kohtuuttomaksi. Vuokranantajien menettelytavat ovat eräissä tapauksissa olleet vastoin asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain henkeä, jonka mukaan vuokrankorotuksesta pitää sopia osapuolten kesken. Tämä sopiminen tarkoittaa yhteisiä neuvotteluja vuokralaisen ja vuokranantajan kesken. Hyvä sopimustapa näyttää joiltakin vuokranantajilta unohtuneen ja tilalle on tullut uhkailu- ja kiristyslinja. Vuokralaisia on uhattu irtisanomisilmoituksilla ja samalla annettu mukamas mahdollisuus solmia uusi vuokrasopimus reilusti korotetulla vuokralla.

Näissä tilanteissa tuhannet ja tuhannet vuokralaiset on ajettu ahtaalle, kun mitään asiallisia neuvotteluja ei ole käyty ja kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja ei kerta kaikkiaan ole saatavilla. Vuokralaisten aseman parantaminen vaatii mielestäni pikaista korjausta voimassa olevaan lakiin, jotta kohtuuttomuuksiin voidaan puuttua. Siltä pohjalta minä ja ed. Saarnio olemme tämän käsittelyssä olevan lakialoitteen jättäneet.

Vuokralaisen asemaa parantavan lakiehdotuksen tarvetta perustelee sekin, että suuret, vaikiintuneet vuokranantajat, kuten esimerkiksi Pohjola-yhtiö, ovat lähteneet nostamaan vuokria paikoin peräti 30 prosenttia yksipuolisilla ilmoituksilla ja irtisanomisella uhaten. Tämä siitäkin huolimatta, että Pohjola-yhtiö korotti vuokrat käyväälle tasolle vuonna 95 ja tulevat vuokrankorotukset sidottiin Pohjola-yhtiöiden toivomuksesta indeksiin. Tämän vuoden alussa Pohjola kuitenkin tästä sopimuksesta huolimatta lähestyi vuokralaisia rajulla vuokrankorotuskirjeellä ja irtisanomisilla uhaten. Mihin vuokralaiset voivat luottaa, kun tällainen suuri ja arvostetun vuokranantaja käyttäytyy tällä tavalla, suuri vakuutusyhtiö, jota edellinen valtiovarainministeri Iiro Viinanen johtaa?

Eikä tässä kaikki, lisäksi Pohjola kielsi vuokralaisia käyttämästä omaa asianajajaansa neuvotteluissa ja uhkasi niitä vuokralaisia, jotka rettelöivät ja viivyttelivät, että he saavat vielä rangaistuskorotukset eli korkeammat vuokrankorotukset kuin ne, jotka nöyrästi ottavat ensimmäisen, voisi sanoa viimeisen tarjouksen vastaan.

Tällä lakialoitteella tällaiset tapaukset voitaisiin estää säätämällä, että vuokrasopimusta ei saisi irtisanoa vuokrankorotuksen perusteella, mikäli vuokrasopimus on tehty tai uusittu ajantasalle viimeisen viiden vuoden aikana. Lisäksi tässä lakialoitteessa on keskeistä se, että asuntoviranomaisille annetaan mahdollisuus antaa joko yleisiä tai alueellisia vuokrienkorotusohjeita. Täytyy muistaa, että vuokra-asuntotilanne vaihtelee hyvin paljon alueittain, ja se perustelee sitä, että joskus olisi tarvetta alueellisestikin ohjata vuokrien kehittymistä.

Lakiehdotuksessa tähdätään vuokralaisen aseman parantamiseen vuokrankorotuksista neuvoteltaessa. Me lakialoitteen allekirjoittajat emme vaadi vuokrasääntelyyn palaamista vaan sitä, että asuntoviranomaisilla tulisi olla oikeus antaa ohjeita kohtuullisista vuokrankorotuksista.

Arvoisa puhemies! Kestävä ratkaisu kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen pulaan on valtion tukema vuokra-asuntotuotannon lisääminen. Joidenkin arvioiden mukaan vuokra-asuntomarkkinoilla on tällä hetkellä 100 000 asunnon vajuus. Asuntojonoissa on itse asiassa jopa yli 100 000 asunnon tarvitsijaa. Tätä vajuusta täytyy mahdollisimman pian pienentää ja ottaa käyttöön kaikki asuntolainavaltuuksiin varatut varat. Asuntotuotannon lisäämistä on vastustettu

vedoten rakennusalan ylikuumenemiseen, mutta monien arvioiden mukaan ylikuumeneminen ei kuitenkaan koske niinkään asuntotuotantoa, vaan ehkä korkeintaan liiketilarakentamista. Muun muassa budjettipäällikkö Sailas totesi 7.5., että asuntomarkkinoilla ei ole ylikuumenemista. Sen sijaan vuokra-asuntomarkkinoilla ylikuumeneminen on selvää, mikä juuri on johtanut vuokrankorotuksiin kasvukeskuksissa.

Arvoisa puhemies! Tässä salissa olemme joskus keskustelleet siitä, onko rakennusala ylikuumenemistilanteessa vai ei. Varsin usein valtiovarainministeri Niinistö on varoitellut, että kyllä ylikuumenemistilanne on totta. Rohkenen väittää, että ne, jotka jarruttavat asuntojen rakentamista ylikuumenemiseen vedoten, ovat osaltaan vastuussa sekä vuokralaisten kohtuuttomasta tilanteesta nykyisillä vuokramarkkinoilla että asunottomien kohtuuttomasta tilanteesta ja suurelta osin myös rakennusalan edelleenkin pahana jatkuvasta työttömyystilanteesta.

Vuokra-asuntojen puute kasvukeskuksissa alkaa olla jo työllisyyden paranemisen este myös toista kautta. Suomalainen omistusasumista suosinut asuntopolitiikka on sitonut työntekijät asuntoonsa sellaisille paikkakunnille, joilla ei enää ole välttämättä työllistymisen edellytyksiä. Toisaalta kasvukeskuksissa, joissa työtä olisi tarjolla, muuttovalmiutta on hillinnyt vuokra-asuntojen puute. Vuokra-asuntojen puute on nähtävä eräänä suurimpana työttömyyden rakenteellisena syynä, kuten asiasta tehdyt tutkimuksetkin osoittavat. Sen vaikutuksen työttömyysasteeseen arvioidaan olevan peräti 2 prosentin luokkaa.

Arvoisa puhemies! Olen kuullut viestejä, että asuntoministeri Mönkäre olisi valmistelemassa ministeriössä lakiehdotusta kohtuuttomien vuokrankorotusten estämiseksi ja vuokralaisten aseman parantamiseksi. Minä en ole, eikä varmasti aloitteen toinen allekirjoittaja ed. Saarnio-kaan ole mustasukkainen esittämästämme lakialoitteesta. Pääasia, että ongelmaan pikaisesti puututaan joko lakialoitteemme tai hallituksen esityksen pohjalta. Tässä mielessä toivon tietysti tälle lakialoitteelle asiallista ja perusteellista käsitelyä asianomaisessa valiokunnassa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ongelmat huoneenvuokramarkkinoilla ovat tosiasia. Se tiedettiin jo siinä vaiheessa, kun huoneenvuokralaki siis säännöstelylaki aikanaan purettiin. Silloin aikanaan eduskunnan pöytäkirjaan lausuin epäilykseni tulevaisuudesta. Mutta tätä

huoneenvuokraongelmaa totta kai on lisännyt merkittävästi Lipposen hallituksen politiikka. Se on ajanut haja-asutusalueelta ja maaseudulta ihmiset kaupunkeihin, kaupunkien slummeihin, odottamaan itselleen asuntoa. Se on nostanut kohtuuttomasti asuntojen vuokria ja myös aiheuttanut suurta pulaa.

Mitä tulee vakuutusyhtiöihin, niin vakuutusyhtiöt kuitenkin loppujen lopuksi, ainakin eräät vakuutusyhtiöt, muun muassa Tapiola ainakin Tampereen seudulla, pitävät varsin kohtuullista vuokratasoa. 40 neliön pieni kaksio Tampereella, hyvällä paikalla, on alta 1 900 markkaa vuokaudessa, ja se on varsin kohtuullinen. Saattaa olla, että joissakin yhtiöissä on tietysti tilanne huonompi.

Ed. Uotilan ja ed. Saarnion aloitteessa pyritään tietynlaiseen puolittaiseen vuokrasäännöstelyyn, joka ei tule tehoamaan. Ajatus on hyvä ja positiivinen, mutta se ei tule vaikuttamaan tässä kovassa kapitalistisessa maailmassa, jota tekin, ed. Uotila, voimakkaasti tänä päivänä edustatte eduskunnassa, nimenomaan porvarillista ajattelua kokoomuksen käsikynkässä. Ja jos vaikuttaisikin, se on liian myöhäistä. Vuokrat ovat lähteneet käsistä. Pitäisi olla mekanismi, jolla vedettäisiin takaisin näitä kohtuuttomia vuokria, niitä se ei enää auta.

Toinen ongelma on vuokravälitys. Vuokravälityksen palkkiot ovat kohtuuttomia. Niillä ei ole mitään sääntöjä, ne pystyvät vaatimaan mitä hyvänsä ja myös vaativat.

Yksi suuri ongelma, totta kai, on se, että te pinnaatte näitä 1,5:tä miljardia markkaa arava-rahaja aivan tarpeettomasti. Nyt on jo vuoden liikkuma-aika, ennen kuin tästä asiasta päästään liikkeelle. Nämä ovat teidän hallituksenne touhuja, jotka ovat aiheuttaneet kaikessaan tämän ongelman, ettekä te pysty auttamaan tästä etenkään päin, koska rahoja, 1,5:tä miljardia, pinnaan ministeri Mönkäreen selän takana.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Mikäli ed. Uotilan lakialoite toteutuisi, käytännössä mentäisiin kymmenen vuotta taaksepäin vuokrasäännöstelyn piiriin, vaikka ed. Uotila vähän muuta väittääkin. Aikoinaan, kun vuokrasäännöstely oli, tilannehan oli se, että oli jatkuva pula vuokra-asunnoista. Tietenkin vielä nytkin tämä ongelma jossakin määrin on vallitseva.

Kun vuokrasäännöstely aikoinaan purettiin, pelkona oli juuri, että vuokrat nousisivat kohtuuttomiksi. Näin ei pääsääntöisesti ole tänä päivänä tapahtunut. Päinvastoin on nyt myös tilan-

ne vuokra-asuntojen suhteen ja sen suhteen, että niitä saadaan, huomattavasti parantunut. Jos vuokrankorotus on liiallinen, toki tänäkin päivänä oikeudella on mahdollisuus vaikka oikeustoimilain perusteella kohtuullistaa tällaisia vuokria, niin kuin myös tällä hetkellä jatkuvasti tapahtuu.

Ed. Uotilan kanssa olen siinä kohdassa täysin samaa mieltä, että vuokra-asuntotuotantoa on jatkuvasti kehitettävä ja tuettava, niin kuin tietysti hallitus kaikin tavoin myöskin on viime aikoina pyrkinyt tekemään. Samalla tavalla olisi syytä keskustella, miten asumisoikeusasumista ja osaomistusasumista voidaan edelleen kehittää ja tätä kautta asutopulaa purkaa. Missään tapauksessa vuokrasäännöstelyyn palaaminen ei ole enää ajankohtaista.

Ed. Saarnio: Arvoisa herra puhemies! Ehkä on syytä ed. Karpion vahvasta uskosta lain voimaan huolimatta muutamalla sanalla perustella vielä aloitettamme. Nimittäin ed. Uotilan kanssa tekemässämme lakialoitteessa ehdotamme, että asuntoviranomaisille annetaan mahdollisuus antaa joko yleisiä tai alueellisia vuokrankorotusohjeita ja että vuokralaisten asemaa parannetaan vuokrankorotuksista neuvoteltaessa. Ymmärrän hyvin, että nykyisen uusliberalismin aikana kaikki viittauksetkin siihen suuntaan, että markkinavoimien vapaata saalistamista rajoitettaisiin jonkinlaisella säätelyllä, aiheuttavat tietyissä piireissä kauhistuneita huudahduksia ja puheita menneisyyden haamujen esiin kaivamisesta. Mutta keitä nämä huutajat sitten ovat? Yksiääninen kuoro muodostuu juuri niistä, jotka ovat perineet kohtuuttomia vuokria minkään tasoisen sääntelyn rajoittamatta, ja muista kansalaisten elämästä piittaamattomista yltiöpäisen raa'an kapitalismin puolustajista.

Itse pidän säänneltyä markkinataloutta toimivana ja järkevänä järjestelmänä. Sen lähtökohtana on, että markkinat sääntelevät hinnat kohdalleen kysynnän ja tarjonnan lain mukaan. Näin varmasti tapahtuisi vapailla vuokramarkkinoilla tänäänkin, jos kysyntä ja tarjonta olisivat edes jossakin määrin tasapainossa, mutta näin ei nyt vain yksinkertaisesti ole monessakaan suurempuoleisessa asutuskeskuksessa pääkaupunkiseudusta nyt puhumattakaan.

Vuokramarkkinoiden vääristynyt tasapaino aiheuttaa sen, että kohtuuttomien vuokrakeinotelijoiden joukkoon ovat liittyneet myös aikaisemmin maltillisina pidetyt institutionaaliset suuret vuokranantajat. Miten muuten voidaan ymmärtää esimerkiksi Meritan ja jo mainitun

Pohjolan ja eräiden muiden säätiöiden ja vakuutusyhtiöiden 30 prosenttiin nousevia vuokrankorotuksia? Ne on usein toimeenpantu kiinteistöissä, joissa vuokranantaja ja vuokralainen ovat vuokrasuhteensa alkaessa sopineet vuokranantajan vaatimat pitkäaikaiset vuokrasopimukset. Sopimuksiin ovat yleensä sisältyneet indeksin muutoksien edellyttämät vuokrantarkistukset. Sopimusten tulkinta näyttää tänään kuitenkin siltä, että niiden sitovuus ei koskekaan vuokranantajia. Jos vuokralainen ei ole mukisematta suostunut korotuksiin, edessä on ollut kiireinen lähtö asunnosta.

Arvoisa puhemies! Laman seurauksena koettiin se, että aluksi vuokrasääntelyn purkaminen näytti onnistuvan hyvin, jopa hämmästyttävän hyvin. Markkinoille tuli jossakin määrin uusia vuokra-asuntoja. Vuokrankorotuksetkin pysyivät kohtuullisina. Mutta heti, kun lama alkoi helpottaa, alkoi myös näyttää siltä, että markkinat eivät enää toimikaan. Asiantilaan on monta syytä. Yksi syy on varmasti se, että valtiovalta ei halua käyttää omia asuntomäärärahoja markkinoiden asuntotarpeen mukaan. Hallituksen eräät kokoomuslaiset ministerit eivät ole käyttäneet asuntomäärärahojen vapauttamista harkitessaan mittarina asuntotarvetta vaan omia kuvitelmiaan ylikuumenevasta rakennustuotannosta. Kuitenkaan runsas viikko sitten julkistetut tilastot rakennuskustannusten noususta eivät pienimmässäkään määrin tue kuvitelmia rakennusmarkkinoiden ylikuumenemisesta.

Markkinatalouden puolustajat haluavat rajoittaa markkinoiden toimimista asuntotuotannossa, onhan, herra valtiovarainministeri, valtion tukema asuntotuotanto osa markkinoihin kuuluvaa asuntotuotantoa. Vaikea sitä on sieltä poistaakaan. Kun näin on, voidaan aivan hyvin myös asumisen hintaa säädellä edes siten, että yhteiskunnallinen tarkoituksenmukaisuus toteutuu ja että tuotanto ja yhteiskunta pystyvät turvaamaan työvoimansa saatavuuden ja jatkuvuuden.

Emme ole ed. Uotilan kanssa vaatimassa paluuta vuokra-asuntomarkkinoiden täydelliseen säätelyyn, vaikka ed. Karpio niin halusi väittääkin. Ehdotamme vain, että valtioneuvostolle annetaan mahdollisuus antaa yleisiä tai alueellisia yleisohjeita vuokrien korotuksista. Kyse ei siis ole kattavista tasoyleisohjeista. Olemmekin sitä mieltä, että nykyoloissa valtioneuvosto voisi käyttää tätä toivottavasti käyttöönsä saamaansa oikeutta alueellisesti. Valtioneuvoston suosittukset koskisivat ennen muuta pääkaupunkiseutua

ja muita kasvukeskuksia, joissa vuokramarkkinat ovat ylikuumentuneet. Tämä tarkoittaa siis yksinkertaistettuna sitä, että jonkin tasoista sääntelyä tarvitaan vain siellä, missä markkinat eivät toimi vinoutuneesta kysynnästä ja tarjonnasta johtuen. Sääntelyä ei tarvittaisi näilläkään alueilla, mikäli vuokranantajat käyttäisivät hiukankin malttia ja valistunutta harkintaa vuokrankorotuksissaan.

Tänään tervettä harkintakykyä näyttää puuttuvan myös isoilta vuokranantajilta. Niinpä sääntelymääräyksillä on nyt kiire ja laki pitäisi vaikkapa määräaikaisena saada ensi tilassa aikaan. Jos laki tulee hallituksen esityksenä, se on ihan yhtä hyvä kuin tässä muodossa, kunhan se vain tulee. Vuoden kahden sisällä pahimmat uhkakuvat vuokra-asuntomarkkinoiden jyrkistä muutoksista saattavat nimittäin toteutua. On syytä odottaa kauhulla sitä aikaa, kun Sato ja mahdollisesti eräät muutkin niin sanotut yleishyödylliset asuntotuottajat ovat tavoitteidensa mukaisesti päässeet pörssiin ja arava-asunnot vapautuneet joko ennen aikojaan tai ajallaan aravan rajoituksista. Tällöin joutuu moni sydän kylmänä odottamaan sitä, miten kahden tai useamman alalla kilpailevan pörssiyhtiön korkeimmat johdot kilpailevat sillä, keiden osakkeiden hinnat nousevat pörssissä nopeammin. Tulevaisuuden uhkakuvasa jaetaan asukkaiden kustantamia tuntuvia osinkoja omistajille ja pörssiyhtiöiden johdon optiot raksuttavat.

Toisin sanoen ehdotammekin ensiksikin, että valtioneuvostolle annetaan mahdollisuus korotusten jaksottamiseen ja hillintään. Toiseksi ehdotamme, että vuokranantajaa kielletäisiin irtisanomasta vuokralaisia sinä aikana, kun vuokran kohtuullisuus on vuokralaisen vaatimuksista tutkittavana alioikeudessa. Näin vuokran korotus ei ilman tuomioistuimen päätöstä riitä irtisanomisperusteeksi, jos vuokrasopimus on alle viisi vuotta vanha tai sinä aikana uudistettu.

Lakialoitteemme ei koske kovinkaan pientä marginaaliryhmää, sillä koko maan vuokra-asuntokanta on tällä hetkellä noin 700 000 asuntoa. Näistä noin puolet on aravavuokra-asuntoja. Kasvukeskuksissa vuokra-asumisen suhteellinen osuus on koko ajan nousussa. On arvioitu, että kohtuuttomat vuokrankorotukset ovat koskeneet arviolta noin kolmannesta vapaiden markkinoiden vuokra-asuntoja, siis runsasta 100 000:ta asuntoa ja niiden asukkaita. Arava-asuntojen vapautuessa aravan rajoituksista yhä kasvavalla nopeudella voidaan sanoa, että ongelma koskee todella suurta väestönosaa.

Tässä mielessä toivon, että aloitteemme saa ripeän käsittelyn osakseen.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Uusliberalismin ihanne on sääntelemätön markkinatalous, ja juuri uusliberalismin hurmahengessähan tuli purettua silloin aikoinaan vuokrasäännöstelykin.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vastusti vuokrasäännöstelyn purkamista eduskunnassa, koska ei ollut olemassa yhtäkään näyttöä siitä, että vuokra-asuntojen tarjonta tulisi vastaamaan kysyntää, eli tiedossa oli se, että rakennetaan vuokrien korotusautomaatti. Minusta on erittäin hyvä, että tämä asia nostetaan nyt voimakkaasti esille ja ehdotetaan kontrolloivia toimia vuokrien tasoon. Ne ovat välttämättömiä.

Tarvitaan tietysti myös lisää vuokra-asuntoja. Tähän vaikuttaa myös se, että työelämä on muuttunut rajusti. Pätkätyöt ovat yleistyneet, lyhyet työsuhteet ovat yleistyneet, ja omistusasumisen rinnalla tarvitaan nyt lisää vuokra-asuntoja.

Vanhat konstit ovat joskus paljon parempia kuin pussillinen usia, ja siksi tarvitaan myös paluuta alue- ja maaseutupolitiikkaan. Juuri niiden alasajohan on aiheuttamassa muuttoliikettä. Niin kuin jälleen kerran nähdään, tästä pakkomuutosta maksavat ensimmäiseksi pääkaupunkiseudun ihmiset ja tänne muuttavat kohonneina asumiskustannuksina. Tässä on miettimisen paikkaa myös tältä osin. Siis täällä asuvat ja tänne muuttavat joutuvat pakkomuuton vuoksi kohoavien asumiskustannusten pyörteeseen, olipa kyse sitten hankinta-asunnosta, omistusasunnosta tai vuokra-asunnosta. Kannattaa palata aluepolitiikkaan, joka turhan muuton estää.

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa herra puhemies! Lakialoite puretuu todella ajankohtaiseen ja olennaiseen asiaan. Heti voi todeta, että ainakin sen henkeen on ihan täydellä sydämellä yhdyttävä. Nimittäin kyllähän me kaikki tiedämme tänä päivänä, että vapaat markkinavoimat eivät todellakaan ainakaan asunto-ongelmia pysty ratkaisemaan. Siitä on aika karmaisevaa näyttöä, kuten täälläkin on todettu, kohtuuttomina vuokra-asuntojonoina, kohtuuttomina vuokrankorotuksina ja muutenkin ylisuurina vuokrina puhuttakaan sitten välityspalkkioista ja kaikesta muusta ikävästä, joka tämän hetken tilanteeseen liittyy. Olen samaa mieltä siitä, että jotakin asialle todellakin on tehtävä. Jos toimenpiteet, joita aloitteessa esitetään, osoittautuisivatkin järke-

viksi, mikseivät ne olisi myös kannatettavia siinänsä?

Sen tiedän minäkin, että ministeri Mönkäre todellakin on ilmoittanut, että hän valmistele nimenomaan sellaisia lainsäädäntöuudistuksia, joilla vuokralaisen asemaa parannettaisiin. Varmasti nämäkin uudistukset, joita on valmistelussa — onneksi on valmistelussa ja todella hyvän näin — tulevat todelliseen tarpeeseen.

Sitten ihan muutama sana menneestä. Kun ed. Aittoniemi muun muassa jo ehti syyttää koko katastrofaalisesta tilanteesta vain ja ainoastaan tämän hallituksen politiikkaa, minä sanon, että aika moni tällä hetkellä vielä näkee painajaisia nimenomaan edellisen porvarihallituksen asuntopolitiikasta tai oikeastaan sen puutteesta. Ne painajaisunet vähän liittyvät tähän.

Siinä mielessä yhdyn ed. Aittoniemeen, kun puhutaan 1,5 miljardin markan valtuutuksen viivytystä. Nythän on päätetty jo miljardi siitä vapauttaa, mutta esimerkiksi ympäristövaliokunta ja koko eduskunta edellyttää, että se olisi tapahtunut huhtikuun aikana, eli tässä oli tarpeetonta viivyttelyä.

Toteanpa vielä, että pahin este tällä hetkellä mielestäni järkevälle asuntopolitiikalle löytyy muun muassa tietyistä valtiovarainministeriön virkamiehistä ja siitä hengestä, joka nimenomaan siellä on, sanoisinko nyt sitten, miten täällä jotkut ovat kuvanneet sitä, uusliberalismiksi.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Keskustelu on ollut hyvä. Ed. Karpiota lukuun ottamatta puheenvuorot ovat olleet sen suuntaisia, että ed. Uotilan ja ed. Saarnion aloite on hyvin tärkeä.

Haluaisinkin todeta siihen, mitä juuri kuulimme ed. Viitasen puheenvuorosta, hänhän on myös ympäristövaliokunnan jäsen. Ympäristövaliokunta todellakin on kiinnittänyt aivan samoihin asioihin huomiota silloin, kun se on käsitellyt esimerkiksi 1,5 miljardin markan määrärahaa ja kiirehtinyt, niin kuin aivan oikein todettiin, sen käyttöön ottamista. On todella ihmeellistä, että eduskunnan tahdon vastaisesti valtiovarainministeriö on pystynyt viivyttämään sitä miljardiakin markkaa kuukaudella, vähintään sillä. Sitten vielä 500 miljoonaa markkaa on saamatta käyttöön. Tämä viivytely kyllä lisää vuokratasoa ja ongelmia omalta osaltaan.

Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta, että ympäristövaliokunta kyllä ottaa täydellä vakavuudella, uskon niin, tämän asian pöydälle ja käsitelyynsä. Valtioapäiväjärjestyshän mahdollistaa

muun muassa sen, että me voimme erikseen ottaa nämä ongelmat vielä selvitettäväksi ja siinä tapauksessa, jos valiokunta tähän päätyy, se voi pyytää ministeriön lausunnon siitä, miten nämä asiat todella tällä hetkellä etenevät ministeriön valmistelussa, siis tässä asiassa, mihin ed. Viitanen viittasi, ministeri Mönkärean aktiivisuuteen.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa puhemies! Juuri eilen käsitelimme kotikaupunkini valtuustossa asunto-ohjelmaa ja siinä yhteydessä kävi ilmi, että porvaripuoli ei haluaisi jatkaa kuntien omaa asuntotuotantoa. Kunnat kuitenkin rakentaessaan ja vuokratessaan asukkaille asuntoja pitävät vuokratason kohtuullisena. Ilmeisesti tässä halutaan osin aika vahvasti vielä enemmän tämmöisiä markkinamekanismeja mukaan asumiseen, vaikka asuminen on perusoikeus. Muistan hyvin ne keskustelut asuntoministeri Rusasen aikana 91—92, kun vuokrasäännöstelystä luovuttiin, ja silloin kovin paljon pistettiin painoa sille, että pystymme kohtuullisen vuokratason säilyttämään. Nyt on näkynyt, että sitä ei pystytä säilyttämään. Silloin on varsin hyvä, että asukkaan asemaa tältä osin parannetaan, ja minusta tämä lakiehdotus on, jos sanoo kauniisti, varsin liberaalinen ja kaukana vuokrasäännöstelystä ja uskoisin, että ministeri Mönkärean valmistelut kulkevat aika pitkälti samoilla linjoilla. Toivon, että pikaisesti saadaan asiaan korjaus.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Aluepolitiikka on tänä päivänä aika tavalla rappiolla ja se näkyy niin, että kylät tyhjenevät ja ihmiset slummiutuvat tiettyihin keskuksiin, ja tästä aiheutuu hallitsematon vuokratason ja asumiskustannusten nousu. Siihen pitäisi puuttua, eli aluepolitiikkaan todella tehoa, hyvät ystävät.

Sitten hallitus on pihdannut, niin kuin tässä on tullut ilmi, tätä 1,5 miljardia markkaa. Ed. Viljamaa, tämä on sitten ääriporvarillinen hallitus, kun se ei halua asuntotuotantoa viedä eteenpäin, niin kuin syytitte, että Jyväskylässä vain porarit vastustavat. Täällä eduskunnassa ja hallituksessa koko vasemmisto on siinä mukana.

Tämä lakialoite on mielestäni aika hampauton. Ei tällä päästä käsiksi niihin ongelmiin, mikä meillä tänä päivänä on, suosituksia antamalla. Vasemmisto, äärivasemmistokin on jo antanut periksi aika täydellisesti tässä tilanteessa. Tarvitaan määräaikaista sääntelyä ihan selkeästi, jotta voidaan panna ihmisten asuminen ensisijalle ja sitten vasta pääomien kerääminen.

Edelleen totean, että ed. Karpio aikaisemmassa puheenvuorossaan oli kyllä aika kaukana varmaan näistä asioista, kun hän puhui kohtuullistamisesta. Kyllä se on mennyt sellaiseksi viidakoksi tänä päivänä, että se kohtuullistaminen on lähinnä irtisanomista. Eli eivät nämä järjestelmät ole ollenkaan kunnossa. Tässä tarvitaan reippaita otteita oikeudenmukaisuuden, tasapuolisuuden, ihmisten asumisen, perusoikeuden toteuttamiseksi.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ei meillä ole vasemmistoa enää olemassakaan. Meillä on keskiluokka, joka on tässä keskusta, ja sitten istuvat missä hyvänsä, muu on oikeistoa. Eihän huoneenvuokrakysymyksestä ole käytännössä täällä puhuttu lainkaan viime vuosien aikana ja nyt ed. Uotilan aloitteen pohjalta. Se on aika vähäistä, mitä on keskusteltu.

Edellisen hallituksen aikana huoneenvuokraasiat olivat kunnossa ja kun uusi laki säädettiin, niin siellä oli selkeästi sanottu, niin kuin aina, että asiaa seurataan ja ryhdytään toimenpiteisiin ja sillä tavalla. Mutta te huomaatte, että te olette nyt kolme vuotta jäljessä tästä aikataulusta. Ei ole tapahtunut mitään ja minä sanon suoraan, että huoneenvuokrakysymys on niin vaikeassa tilanteessa, että tähän ei löydetä minikäänlaista ratkaisua seuraavien vuosien aikana. Tämä tilanne koko ajan heikkenee, koska apumahdollisuudet, toisin sanoen kehitys rakennuspuolella ja tarjonnassa on äärettömän hidasta. Ei sitä yhtäkkiä pystytä toteuttamaan. Mutta tämä ed. Uotilan aloite herätti keskustelun, ja siitä näkee, että keskustelupaineita on. Tällä aloitteella ei ole mitään muuta merkitystä, koska se jää puolitiehen. Se on sellainen puolittainen huoneenvuokrasäännöstely, jolla ei ole mitään merkitystä.

Mutta, niin kuin sanottu, tämä hallitus ei enää mitään pysty tekemään, seuraava hallitus — toivottavasti se on keskustavetoinen hallitus, siis keskustavetoinen, joka edustaa ainoana myös alkioista sosiaalista ajattelua yhteiskunnassa — ehkä tekee jotakin, mutta ei kovin paljon pysty kyllä sekään tekemään. Kyllä tämä hallitus on tämänkin asian niin pahasti laskenut käsistään, ed. Uotila.

Ed. Karpio: Arvoisa puhemies! Ihmeekseni kuulin tuonne huoneeseeni, kun ed. Viljamaa sanoi, että Jyväskylässä porvaripuoli vastustaisi kunnallista asuntotuotantoa. Tuohan nyt on täydellinen väärinanononta. Ei asia näin ole suin-

kaan, kun eilen illalla keskustelimme Jyväskylän valtuustossa asioista. Porvarit painottivat sitä, että kun vuokra-asuntotuotantoa harjoitetaan, niin siinä etusija on annettava rakennuttajille, YH:lle, Satolle, VVO:lle esimerkiksi, ja että se ei kunnan perimmäinen tehtävä ole. Joka tapauksessa myös kunta ja myös Jyväskylän kaupunki tulee vuokra-asuntotuotantoa harjoittamaan mutta etusija ja pääpaino pitäisi olla juuri näiden muiden rakennuttajien tiimoilla.

Sitten ed. Kankaanniemi totesi, etteivät oikeudet voisi kohtuullistaa vuokria. Oikeustoimilain mukaan toki voivat. Jos joku sopimus on kohtuuton, niin kohtuullistaminen on mahdollista, niin kuin tänäkin päivänä vuokra-asuntojen suhteen hyvin monesti tapahtuu alioikeuksissa, että vuokra siellä kohtuullistetaan, jos harvoissa tapauksissa näin asianlaita ei ole.

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! Tuskin meidän kannattaa kovin pitkälle paikallisista asioista täällä käydä riitelemään mutta kyllä näen melkoisena estolauseena, kun se sorvaten sorvattiin, että kunta saa tuottaa asuntoja vain, mikäli muita toimijoita ei ole. Kunnan pitäisi itse päättää aktiivisemmin, ja vastakkainen lause olikin aktiivisempi, jonka puolesta asia jäi pöydälle. Jyväskylän kaupungissakin on yli 50 prosenttia asukkaista vuokra-asunnon tarvitsijoita, koska kaupungissa on niin paljon yliopistokaupunkina opiskelijoita. Sen tähden kunnan pitää olla myös aktiivinen, myös vuokria tasoittava näkökulma on tällöin mukana. Asia ei olisi jäänyt pöydälle, jos olisitte aktiivisemmän lauseen hyväksynyt.

Ed. Ihmäki: Arvoisa puhemies! Laki-aloitteeseen viitaten haluan todeta, että vuokrasäännöstelyyn ei ole paluuta. Siitä oli haittoja ja ongelmia, mutta eihän sitä tässä lakialoitteessa nyt ehdotetakaan.

Omalta osaltani sanon, että ylikuumenemista on tapahtunut niin vuokramarkkinoilla kuin optiomarkkinoillakin, eikä se välttämättä ole yhteiskunnallisesti hyväksi. Vaikka asumistuki onkin olemassa, olisi järkevää, että kohtuus säilyisi yleisenä ohjeena kaikissa asioissa.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Ed. Ihmäki ilmoittaa täällä, että vuokrasäännöstelyyn ei ole paluuta. Millä valtuuksilla te tällaista puhutte ja kenen nimissä? Eduskuntahan asian päättää, vai mitä? (Ed. Ihmäki: Oma mielipiteeni!)

Tälläkin lakialoitteella, ed. Aittoniemen pu-

heenvuoron osalta toteaisin, on kuitenkin merkityksensä. Aloitteella esitetään selvästi kuitenkin kohtuuttomuuksien kieltämistä ja vuokralaisen suojaa mahdollisen oikeusprosessin aikana. Tilanne alkaa jo olla se, että vuokrankorotukset ovat aivan mahdottomia ja toisaalta sitten vuokralaisen suoja on heikko.

Menneitä täällä ei pitäisi kauhean paljon muistella, mutta tovereille sosialidemokraateille sanoisin, että kyllä te kannatitte vuokrasäännöstelyn purkua. Siksi minusta teillä on nyt myös omalta osaltanne ihan kiire korjata sitä virhettä, joka silloin tuli, eli tuottaa niitä esityksiä tänne nopeasti. Minusta oli jo silloin selvää, että vuokrasäännöstelyn purulla rakennetaan vuokrien korotusautomaatti tilanteessa, jossa ei ollut yhtäkään suunnitelmaa siitä, että vuokra-asunto-tuotantoa Suomessa merkittävästi lisätään, vaikka toisaalta vuokrasäännöstely purettiin. No, vähän on tuotanto lisääntynyt, mutta se on tapahtunut mitä on tapahtunut, mutta mitään selvää suunnitelmaa ei ollut vuokra-asuntojen tason merkittävästä nostamisesta, joka meillä on tarpeen. Meillä on, niin kuin lakialoitteessa todetaan, ainakin 100 000 asunnon vajuus. Se olisi pitänyt ensi täyttä ja sitten lähteä purkamaan, jos lähdettiin.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa herra puhemies! Ed. Ihämäki ymmärsi lakialoitteemme aivan oikein. Se ei tarkoita todellakaan paluuta vuokrasäännöstelyyn, vaan eräänlaiseen mekanismiin, jolla ylikorkeisiin vuokriin voidaan puuttua.

Totta kai, ed. Aittoniemi, esitys on varsin puolittainen, mutta jos sillä puolittaisellakin esityksellä voitaisiin kohtuullistaa edes niitä vuokria, joita tällä hetkellä peritään Helsingissä, Tampereella, Oulussa, Kuopiossa, keskustan asuinnoissa, joissa yli 100 markan neliövuokrat eivät ole enää harvinaisia, niin se olisi aika hyvä saavutus.

Mitä tulee edellisen hallituksen toimiin ja päätöksiin, että seurataan kehitystä vuokramarkkinoilla, tämä seuraaminen on osoittautunut aivan yhtä painavaksi kuin aikoinaan suositussa radio-ohjelmassa Kankkulan kaivolla, kun sanottiin, että viittaamme kintaalla päivän peiliin.

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa puhemies! Ensiksi ed. Ihämäelle ylikuumenemisestä. Kyllä minä olen vankasti sitä mieltä, että se, mikä tällä hetkellä asuntomarkkinoilla on ylikuumentunut, on nimenomaan hintojen kohtuuton nousu sen takia, että vuokra-asuntoja ei ole tarpeeksi. Se on

se ongelman toinen puoli. Se on se huomattavasti vakavampi puoli, joka nostaa vuokra-asuntojen hintoja.

Se, miksi pyysin puheenvuoron alun perin, oli se, kun ed. Kankaanniemi sanoi, että onpas hampaaton lakialoite. Sitten ed. Aittoniemi haukkui, että no kyllä on puolittainen eikä ole mitään merkitystä. Minulla tuli väkisinkin mieleen, että ottaako nyt opposition edustajia jotenkin pannuun se asia, että täällä on saatettu tiedoksi, että hallitus on valmistelemassa lakiesityksiä, joilla parannetaan vuokralaisen asemaa. Ettekö te todellakaan pidä siitä, että asioille tehdään jotakin, jos niissä on havaittu ongelmia — muuten ongelmia, jotka myös teidän hallitusaikananne on aiheutettu?

Minä en ymmärrä tuollaista jukuripäistä vastaan sanomista joka asiassa; voisitte joskus kyllä myöntää sen, että asioissa voi olla jotakin hyvääkin, puhutaan sitten tämän aloitteen ehdotuksista tai niistä tulevista, mitä hallitus vielä tulee esittämään. Joka tapauksessa ne ovat mielestäni välttämättömiä ja on hyvä, että sellaisia on tulossa.

Ed. U o t i l a : Arvoisa puhemies! Ihan loppuksi, kun muutamassa puheenvuorossa on viitattu muuttoliikkeeseen ja sen aiheuttamaan paineeseen vuokra-asuntomarkkinoilla. Se on tietenkin suuri osa tätä ongelmaa, mutta täytyy muistaa, että suurissa kaupungeissa, muun muassa pääkaupunkiseudulla, tapahtuu kasvua ilman muuttoliikettäkin. Espoon väkiluku on kasvanut viime vuosina 3 000—5 000 hengellä vuodessa ja siitä noin parituhatta on syntyvyyden kasvun kautta tulevaa. Lapset kasvavat ulos pesistään, haluavat itsenäistyä, haluavat asuntoja. Pankin orjuuteen painuminen ei ole enää niin suosittua kuin se oli aikaisemmin. Nuoret kaipaavat vapautta valita vuokra-asuntomuotoja. Tämän vuoksi kaikkea ei voi laittaa pelkästään muuttoliikkeen syyksi vuokra-asuntoahdingossa, vaikka se keskeinen osa onkin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

13) Lakialoite laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 45/1998 vp (Toimi Kankaanniemi /skl ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikenvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K a n k a a n n i e m i: Arvoisa rouva puhemies! Presidentti Kekkonen ajan perintönä Suomessa on kattava tieverkosto kautta maan: päätietyt, seudulliset, paikalliset ja yksityiset tiet. Nyt pääministeri Lipposen hallituksen aikana yksityisteiden valtionapujärjestelmä romutettiin ja se on vakava uhka tälle osalle yhteistä kansallisvarallisuuttamme eli yksityistieverkolle. Tiestön kunnossapito, pitkäjänteinen, asianmukainen hoito on suuressa vaarassa. Kun muutama vuosi kuluu, tulee sellaisia vaurioita, joiden korjaaminen maksaa ylen paljon. Tämä on hyvin edesvastautonta yhteisen varallisuuden hoitoa. Voi sanoa, että tämä on yhteistä varallisuutta, vaikka nimike onkin yksityistiestö.

Tämä hallituksen säästökohde sai pari vuotta sitten eduskunnassa ensin tyrmäävän vastaanoton, mutta sitten hallitus sen runnoi läpi niin, että pykälät jäivät siihen muotoon, että yksityisteitä voidaan tukea valtion varoin. Hallitus on budjettiesityksissään sitten kuitenkin esittänyt niin pientä määrärahaa, josta vielä osa on mennyt kytkentänä luonnonsuojeluohjelmien aiheuttamiin menoihin niin, että kaiken kaikkiaan yksityistieavustuksiin käytännössä rahaa ei ole enää annettu. Suurissa taloudellisissa vaikeuksissa olevat maaseutukunnat ovat pyrkineet korvaamaan sen, mistä valtio säästää, mutta senkin jälkeen tien ylläpitäjille on jäänyt suuri vastuu. Samalla on tullut ongelmaksi se, että teiden käyttöoikeudessa on erimielisyyksiä ja ristiriitoja. Tätä kautta kansalaisten mahdollisuus käyttää niitä teitä on vaikeutunut.

Tämän, mielestäni todella huonon, Kekkonen perinnön tuhoamistoimenpiteen, johon hallitus syyllistyi, korjaamiseksi olen laatinut yhdessä ed. Pehkosen kanssa lakialoitteen laiksi yksityisteistä annetun lain muuttamisesta. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että palattaisiin ennen Lipposen hallituksen aikaa olleeseen tilanteeseen. (Ed. Aittoniemi: Ahon hallituksen aikana olleeseen!)

— Ahon hallituksen aikana olleeseen tilanteeseen. — Valtio osaltaan yhteisvastuullisesti progressiivista verotusta käyttäen osallistuu haja-asutusalueilla tärkeän tiestön ylläpitoon: lakisääteisesti kunnossapitoon ja harkinnanvaraisesti, niin kuin aiemminkin, myös teiden tekemiseen. Teiden tekemistä ei tietystikään enää paljon ole, ainoastaan peruskorjauksia, jotka ovat menemistä tekemisen puolelle. Niitä tietysti ilmenee, ja kun vähän aikaa kuluu, niin entistä enemmän tulee tällaisia tarpeita.

Lakialoitetta on hieman parannettu aikaisemmasta ajasta siinä suhteessa, että edellytyksenä avustukselle olisi tien huomattava paikallinen merkitys tai se, että tie on tarpeellinen pysyvän asutuksen pääsytienä vähintään 800 metrin matkalla ja tien vaikutuspiirissä on vähintään yksi pysyvästi asuttu talous. Aiemmin tuo matka oli vähän pitempi ja muistaakseni vaadittiin kahta tai kolmea pysyvää, asuttua taloutta. Savut ovat kuitenkin haihtuneet, ja entistä vähemmän on asuttuja talouksia, mutta tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja kohtuullisuus edellyttää, että mentäisiin tälle tielle.

Kun palataan takaisin tähän malliin, kun talous paranee, että valtio ottaa myös osavastuun tiestöstä, voidaan turvata esimerkiksi onnettomuustilanteet. Esimerkiksi jos on pari kolme isompaa metsäpaloa, jotka voidaan yksityistieverkon avulla nopeammin ja tehokkaammin sammuttaa, siinä säästetään jo se raha, mikä valtiolta menee avustuksiin koko kansantaloutta ajatellen. Eli kovin suuresta ei loppujen lopuksi ole kysymys. Pienellä pörssiverolla tai moottori-veneiden käyttömaksulla pystytään rahoittamaan tämä tiestöön liittyvä asia. Kysymys on vajaan 100 miljoonasta markasta vuodessa. Lisäksi tämä on aluepoliittisesti hyvin perusteltua ja kuntien talouden kannalta järkevää.

Arvoisa puhemies! 93 § on rakennettu siltä pohjalta, mikä oli aiemmin voimassa. Ainoastaan tien pituus on nyt hieman toinen ja talouksien määrä. 93 a §:ssä on prosenttirajat, jotka saattavat hieman poiketa aiemmasta. 94 § mahdollistaa sen, että voidaan palata siihen, että valtion avustusta voidaan vuosittain maksaa myös tien tekemiseen.

Ed. K a r p i o: Arvoisa rouva puhemies! Tiedän, että yksityistieasia ei niinkään ole asutuskeskuksissa, Helsingissä tai muualla, mikään ongelma, mutta keskisuomalaisena tiedän myös sen, että nämä valtion toimenpiteet, kun tukea on yksityisteiltä viety pois, ovat aiheuttaneet hyvin

paljon ongelmia. Nimenomaan se on tapahtunut maaseutupaikkakunnilla Keski-Suomessa ja muualla. Tällä hetkellä, kun valtion tuki on pois-tunut, kunnat ja tien käyttäjät ovat hyvin pitkälle joutuneet pitämään omat osuutensa teistä kun-nossa.

On myös rehellisesti todettava, että mistään kiusanteosta valtion ja hallituksen taholta ei ole ollut kyse, vaan yksityistieavustusten vähentämi-nen on ollut osa valtiontalouden tervehdyttämis-politiikkaa. Toivon mukaan ensi budjetissa olisi jo mahdollisuus saada enemmän valtion tukea yksityisteille huolimatta siitä, että ed. Kankaan-niemen lakialoite ei varmastikaan kuitenkaan etene.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Vaik-ka kysymys on näinkin pienistä rahoista kuin tässä lakialoitteessa sisältää, joku saattaa kysyä, mistä rahat. Tähän vastauksena voisi muun muassa tarjota sen, että arvonlisäveroista, jotka urakoitsijat maksavat, kun ylläpitävät yksityis-teitä. Se on aika merkittävä summa. Minulle on arvioitu, että se olisi noin 100 miljoonaa mark-kaa.

Lisäksi voisi ajatella sillä lailla, että valtiolle syntyy säästöjä muun muassa läpikulkuteistä, joilla on yleishyödyllinen luonne. Ainakin mei-dän provinssissamme on paljon tällaisia teitä, jotka yhdistävät maanteitä ja joita yksityiset yllä-pitävät. Tässähän syntyy valtiolle säästöjä, kun se ei ota näitä omaan hoitoonsa. Nyt niiden kun-to on selvästi lähtenyt laskemaan, kun valtion-avun merkitys olisi ollut 50—60 prosenttia.

Tämähän aikoinaan tehtiin säästölakina, ja minusta tässä kohde oli väärä. Mielestäni olisi oikeudenmukaista palauttaa nämä rahat. Valtio-han saa erilaisina liikenteen veroina noin 2,5 ker-taa enemmän, kuin käytetään teitten rakentami-seen ja ylläpitämiseen, niin että olisi oikeus ja kohtuus palauttaa rahat budjettiin.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Haluan todeta lyhyesti, että tämä nimenomaan liittyi säästöla-kiasioihin ja silloin, kun eduskunta tämän rahan yksityisteiden tukemiseksi poisti, oltiin aivan tie-toisia, että se oli nimenomaan budjettisäästö.

Mitä tulee siihen, milloin tällainen ehkä noin 100—150 miljoonan markan lisärahoitus voitai-siin ottaa, siihen ei ehkä sittenkään ole lähiaikoi-na mahdollisuuksia, jos ajatellaan, että valtion budjetissa kuitenkin vieraan pääoman osuus on niinkin merkittävä kuin se tämänkin vuoden budjetissa vielä on.

Haluaisin myös todeta, että yksityistiekysy-mys liittyy yleensä tiestön kunnossapitoon ja päällysteisiin. Keski-Suomessa esimerkiksi hiek-kapintaisten teiden osuus on yli 50 prosenttia, ja silloin tietenkin pitää katsoa, mihinkä tiepoliitti-sesti satsataan, jos rahaa jossakin vaiheessa on käytettävissä.

Eräs seikka, joka on toki otettava huomioon tällaisen aloitteen yhteydessä, on metsäteollisuu-den kuljetukset, joissa usein käytetään yksityis-teitä. Siltä osin olisi varmistettava, ettei kohtuut-tomiin kunnossapidon heikennyksiin tällaisen rahan puuttuminen johda.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Vaikka Lipposen hallitus on onnistunut monessa tehtä-vässään ja pelastanut Suomi-laivan uppoamasta, on tietysti jouduttu tekemään ratkaisuja, jotka ovat tehneet kipeää. Yksityistieasia on ollut ki-peä säästölaki, ja noususuhdanteessa asiaa pitää tarkastella toisin kuin pahimman laman aikana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 39/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Vaikka Postipankin nimi muutettiin Leon-kiaksi, tähän ei sisälly tippaakaan jalomielisyyttä. Kaikki tiedämme, että Leonia-pankki on aloittanut, voi sanoa, ennennäkemättömän irti-sanomisen. Myös sen omaa toimintaa on muutet-tu ratkaisevalla tavalla niin, että huolimatta pan-kin itsensä kärsimistä asiakaspalveluun liittyvis-tä ongelmista ja menetyksistä se lähtee keskittä-mään toimintojaan hyvin keskeisesti Helsinkiin, pääkaupunkiseudulle, ja esimerkiksi Tampereen toiminnat ajetaan alas tältä osin.

Kaiken kaikkiaan ei ole siis mitään kovin kirk-kaita tähtiä nyt tämän Leonia-hankkeen yllä ja se on ikään kuin osa juuri tietynlaista toimintaa

tässä yhteiskunnassa. Vertaisin tilannetta hiukan medisiinisesti omaan ammattiini viitaten autoimmuunisairauteen, jossa kudosisä syö itse itseään potilaan tuhoten. Tällaista on nimenomaan nyt tämä pankkimaailman meininki. Ihmisiä irtisanotaan. Ne, jotka jäävät jäljelle, työskentelevät inhimillisesti katsoen aivan liian kovan paineen alaisena. Palvelut heikkenevät.

Puhemies! Tämä on huonoa kehitystä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Postipankki-konserni muuttaa nimensä Leoniaksi. Moni muukin firma on ottanut vierasperäisen nimen. Ihmettelen tätä muotiliikettä, miksi suomalainen nimi ei kelpaa. Kyllä suomen kielessäkin on sellaisia sanoja, että ne soljuvat myös muilla EU-kielillä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä olen sitä mieltä, että oli erinomainen asia, että Postipankki — vanha, kunniakas pankki — muutti nimensä Leoniaksi, sillä on häpeäksi Postipankille tällainen toiminta, mitä se nyt harjoittaa. Postipankkihan on ollut tietyllä tavalla yhteiskunnallinen pankki, joka on hyvin pitkälti käytettävissä olevat rahavirrat saanut yhteiskunnallisista toiminnoista. Näin kai on vieläkin aika paljolti.

Jos ajatellaan tässä mielessä esimerkiksi Tampereen tilannetta, joka on varmasti nyt lopullinen, se on aika hävytöntä toimintaa. Postipankkia on pidetty tietyllä tavalla toiminnaltaan vakaana ja yhteiskunnallisena pankkina juuri siitä syystä, että sen kautta on kulkenut paljon yhteiskunnan rahavirtoja. Leonia-nimi on aivan hyvä, ja unohdetaan vanha kunnon Postipankki. Leonia vastaa niistä toimenpiteistä, mitä se on tehnyt Tampereella ja tekee varmasti joka paikassa muuallakin.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! PV Yhtymä Oy:n nimi on jo muutettu Leonia Oy:ksi, kuten mietinnössä todetaan. Tämän lakiehdotuksen tultua hyväksytyksi ja voimaan Postipankin ja Suomen Vientiluoton nimet tulevat myös muut-

tumaan: Leonia Pankki Oy:ksi ja Leonia Yritys-pankki Oy:ksi. Postipankki käsitteenä ei ole enää tästä ajasta. Se on käsitykseni.

Mutta lainasanojen kritiikittömään käyttöön-ottoon, johon ed. Ihamäki viittasi, pitäisi kiinnittää myös lainsäädäntövaiheessa enemmän huomiota, toki silloin myös kun yritysten kanssa vuoropuhelussa ollaan. Mielestäni rikas suomen kieli mahdollistaa monien hyvien nimien käyttöön ottoon myös yrityksissä. Viittaa esimerkiksi siihen, että sellaiset hyvät käsitteet — eivät yritysmaailmasta sinänsä — kuin taide ja tiede on kehitetty Jyväskylässä, joka on tänäkin päivänä suomen kielen yksi keskeinen tutkimuskeskus. Ehkä tähän pitäisi yritysmaailmassa kiinnittää huomiota ja käyttää aikaa enemmän käsitteiden, toiminimien ja symbolien kehittämiseen, koska tietenkin niiden tulisi olla suomalaisille yhtä hyvin tarkoitettuja kuin jonkin muun maan kansalaisille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Poiketen aikaisemmasta ilmoituksesta ilmoitetaan, että eduskunnan toisen apulaisoikeusasiamiehen vaali toimitetaan tiistaina 2 päivänä kesäkuuta 1998 pidettävässä täysistunnossa.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen